

1 හැඳින්වීම

1.1 අධ්‍යයනයේ පසුබිම

ලොව සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා බොහෝ රටවල් සේ ම ශ්‍රී ලංකාව ද යටත් විජිත යුගයේ සිට ම විමධ්‍යගතකරණයේ හා විභවයන්ට අනුගත වෙමින් සේවා සැපයීමට පෙළැඹී ඇත. ජනතාවගේ එදිනෙදා ජීවිතයට සම්ප ව සම්බන්ධව වත්තා වූ විමධ්‍යගතකරණ හා විභවයන් දෙකක්, එනම් පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. පරිපාලනය ප්‍රාදේශීය මට්ටම දක්වා විමධ්‍යගත කිරීමේ අරමුණින් 1992 අංක 58 දරණ “ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත” යටතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල පිහිටුවනු ලැබූ ද බොහෝ අංශයන්ගෙන් බලතල කල එය එතෙක් පැවති “කවිවේදී පරිපාලන” ක්‍රමයේ ම දිගුවක් වන මෙරට පරිපාලන ක්‍රමය තුළ නැවුම් අත්දැකීමක් නො වේ. කෙසේ වුව ද කාලයක් තිස්සේ පැවතෙමින් ආ ජනවාර්ගික ගැටුමට පිළියමක් ලෙසින්, ඉන්දියානු මැදිහත්වීම යටතේ හඳුන්වා දී ක්‍රියාත්මක කළ “පළාත් සභා” ක්‍රමය මෙරට දේශපාලන සහ පරිපාලනමය අංශයන් හි නැවුම් අත්දැකීමක් විය. මෙහි විශේෂිත ලක්ෂණය වූයේ, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදු කරනු ලැබූ දහතුන් වැනි සංශෝධනයේ හි තවවැනි උපලේඛනය මගින් රජය සහ පළාත් සභා අතර විෂයයන් ලැයිස්තු තුනක් යටතේ දක්වමින් බලය බෙදා හැරීමට පියවර ගැනීම ය. මේ අනුව පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 18 වැනි විෂයය වන “ඉඩම්” පළාත් සභා විෂයයක් වේ.

රාජ්‍ය ඉඩම් සංවර්ධන ප්‍රතිපත්තිය සම්බන්ධයෙන් සලකා බලන කල 1935 ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත බෙහෙවින් වැදගත් වන අතර එම පනතට අදාළ බොහෝ කාර්යයන් ඉටු කිරීමේ වගකීම ආණ්ඩුවේ ජ්‍යෙෂ්ඨ (වර්තමානයේ දී සමුදාය ලේකම්) වෙත පැවරී තිබිණි. කෙසේ වුව ද 1992 ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත මගින් එයට පෙර පනත් සහ නීතිය ලේඛනවලින් “ආණ්ඩුවේ ජ්‍යෙෂ්ඨ” (Government Agent) වෙත පැවරුණු බලතල සහ කාර්යයන් අතිබහුතරය ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පවරන ලදී. මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ හි “ඉඩම්” පළාත් සභා විෂයයක් ලෙස සඳහන් කර ඇති නමුත් ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත මගින් රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධ බොහෝ කාර්යයන්, වගකීම් සහ බලතල පළාත් සභා නිලධාරියෙකු නො වන ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත නැවත කේන්ද්‍රගත කොට ඇත.

“රාජ්‍ය ඉඩම්” සම්බන්ධයෙන් පවතින මෙකී සංකීර්ණ සහ ව්‍යාකූල සත්ත්වය ඒ සම්බන්ධයෙන් සේවා සැපයීමේ දී මෙන් ම සේවා ලබා ගැනීමේදීත් ඇතැම් අවස්ථාවල බාධාකාරී සාධකයක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වේ.

1.2 අරමුණ

එක ම විෂයයකට අදාළ වූ එනම් “රාජ්‍ය ඉඩම්” සම්බන්ධයෙන් විභේදනය හෙවත් මධ්‍යම රජයේ ප්‍රාදේශීය ආයතන වෙත කාර්යයන් පැවරීමත් (deconcentration) දේශපාලන,

මූල්‍ය හා පරිපාලනය බලතල පළාත්/ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩු වෙත පැවරීමත් (devolution) සිදුවන විට එම විෂයයට අදාළ ව සේවා සැපයීම සම්බන්ධයෙන් එකී තත්ත්වය බලපාන ආකාරය සහ සේවාවලාභීන්ගේ තෘප්තිමත්භාවය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම පෙරදැරි කරගෙන මෙම අධ්‍යයනය සිදු කෙරිණි.

1.3 ක්‍රමවේදය හා සීමා

අධ්‍යයනය සඳහා ප්‍රාථමික මෙන් ම ද්විතීයික දත්ත ද ඉවහල් කරගැනිණි. ප්‍රාථමික දත්ත සපයා ගැනීමේ දී සේවාවලාභීන් වෙත ඉදිරිපත් කෙරුණු ප්‍රශ්නාවලියක් මාර්ගයෙන් තොරතුරු සම්පාදනය කරගත් අතර පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල ඉඩම් විෂයයට අදාළ ව කටයුතු කරන නිලධාරීන්, පළාත් මට්ටමේ දේශපාලනඥයින් සහ විෂයය සම්බන්ධයෙන් තීනිමය කටයුතුවලට මැදිහත් වන, තීනිඥවරුන්ගෙන් ද තොරතුරු ලබා ගැනුණේ විෂයයට අදාළ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් වන පුළුල් සම්මුඛ සාකච්ඡා මාර්ගයෙනි. රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන වැදගත්කම අනුව අධ්‍යයනය උතුරුමැද පළාත සහ දකුණු පළාත ආශ්‍රිත ව සිදු කෙරිණි. පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් සමඟ සිදු කරන ලද මූලික සාකච්ඡාවලින් පසුව ඔවුන්ගේ අත්දැකීම් අනුව ඉඩම් ගැටලු බහුල උතුරු මැද පළාතේ නාවිවදුව සහ දකුණු පළාතේ නවලම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස ආශ්‍රිත ව මෙම අධ්‍යයනය සිදු කෙරිණි. එක් එක් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයෙන් ග්‍රාම නිලධාරීන් වෙත තම ගැටලු ඉදිරිපත් කර ඇති සේවාවලාභීන්ගේ ලැයිස්තුවෙන් අහඹු ලෙස තෝරාගත් සේවාවලාභීන් 25 බැගින් 50 දෙනෙකු අධ්‍යයනය සඳහා යොදා ගැනිණි. ස්වෛරී තොරතුරු රැස් කිරීම 2011 පෙබරවාරි - අප්‍රේල් කාලය තුළ සිදු කෙරිණි. රැස් කරගත් ප්‍රමාණාත්මක දත්ත සරල සංඛ්‍යාතමය විධි ක්‍රම භාවිතයෙන් ද ගුණාත්මක දත්ත සහ තොරතුරු විස්තරාත්මක (descriptive method) විධි ක්‍රමය භාවිතයෙන් ද ඉදිරිපත් කෙරේ.

මෙම අධ්‍යයනය පළාත් සභා යටතේ පරිපාලනය වන ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් සිදු කෙරුණක් වන අතර අත්තර පළාත් වාරිමාර්ගවලට සම්බන්ධ මධ්‍යම රජයේ සෘජුව ම පාලනය වන, ඉඩම් අයත් බල ප්‍රදේශ (අත්තර පළාත් වාරිමාර්ග යෝජනා ක්‍රම) ඇතුළත් නො වීණි. එමෙන් ම වර්තමානය වන විට රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන හතළිහකට අධික වූ පතත් සහ ආඥා පතත් අතුරින් ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පතන යටතේ වන සේවා සැපයීම්, බලතල සහ ක්‍රියාකාරකම් පමණක් අධ්‍යයනය කරනු ලැබුවේ අධ්‍යයනය සංකීර්ණ වීම වැළැක්වීමේ අරමුණෙනි.

1.4 ලිපියේ සංවිධානය

ලිපියේ පළමු කොටසින්, අධ්‍යයනයේ පසුබිම අරමුණු සහ ක්‍රමවේදය ඇතුළත් හැඳින්වීම ඉදිරිපත් කෙරේ. දෙවැනි කොටසින්, විමර්ශනකරණය නිරූපණ සම්බන්ධයෙන් සංකීර්ණ ව කරුණු ඉදිරිපත් කෙරේ. තෙවැනි කොටසින්, පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් ක්‍රමයන් ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් ඒ ඒ ආයතනවලට පැවරෙන බලතලන් පිළිබඳ ව සාකච්ඡා

කෙරේ. සිටුවැනි කොටසින්, සේවාලාභීන්ගේ ගැටලු, අත්දැකීම් සහ පිරිවැය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කරන අතර පස්වැනි කොටසින්, සේවාලාභීන්ගේ තෘප්තිය සහ එයට බලපාන කරුණු පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරේ. හයවැනි කොටසින්, අධ්‍යයනයේ සාරාංශය, සොයා ගැනීම් සහ උගත් පාඩම් පිළිබඳ ව ඉදිරිපත් කෙරේ.

2. විමධ්‍යගතකරණය න්‍යාය සහ භාවිතාව

සංවර්ධන පරිපාලනය (Development Administration), සංවර්ධන කළමනාකරණය (Development Management) මෙන් ම පාලනය (Governance) පිළිබඳ විෂයය ක්ෂේත්‍රයන් හි දී ද “විමධ්‍යගතකරණය” බෙහෙවින් ප්‍රචලිත වදනක් බවට පත් ව ඇත. මේ නිසා ම ඇතැම් විද්‍යාර්ථීන් එය “සංවර්ධන පරිපාලනයේ විලාසිතාවක්” (fashion in development administration) වශයෙන් හඳුන්වන අතර ඇතැම්හු එය “කගපතෙහි දෙපිට මුළුතන් තුඩ” (two edged of sword) ලෙස හඳුන්වති (Utomo, 2009, පිටුව 2). ලොව විවිධ රටවල් විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන්ට අනුගත වීම කෙරෙහි තොයෙකුත් ආකාරයේ සාධක බලපා ඇත. පොදු භාණ්ඩ සහ සේවාවන් පිරිවැය සඵලදායක ක්‍රමයට (cost-effective ways) සැපයීමේ අරමුණින් සංවර්ධන රටවල් විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන්ට යොමු වෙද්දී සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවල් ආර්ථික අකාර්යක්ෂමතාව, පාර්ව ආර්ථික අස්ථාවරත්වය සහ ඵලදායක නො වන පාලනය මගහැරීම සඳහාත් විමධ්‍යගතකරණ විධික්‍රම භාවිතාවන්ට යොමු වී ඇත. පශ්චාත් කොමියුනිස්ට්වාදී රටවල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සහ වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයට අනුගත වීමේ අරමුණින් ද, අප්‍රිකානු රටවල් ජාතික සමගීය රැක ගැනීමේ අරමුණින් ද විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන්ට යොමු වී ඇත. එමෙන් ම ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දුනීසියාව, සුඩානය, ඉතියෝපියාව සහ පිලිපීනය වැනි රටවල් ඒ ඒ රටවල පැවති/පවතින වාර්ගික හෝ ප්‍රාදේශීය ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමේ අරමුණින් විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි (Devas, 2005, පිටුව 2). කෙසේ වුව ද සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවල් සම්බන්ධයෙන් සත්‍යය වන්නේ විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන්ට එකී රටවල් යොමු වන්නේ දේශීය ජනතාවගේ චුළුමනා එපාකම්වලට වඩා බාහිර බලවේගයන්ගේ අවශ්‍යතාවන් මත වන බව යි. මෙකී කරුණුවලට අමතර ව දරිද්‍රතාව අවම කිරීම, සක්‍රී-පුරුෂ සමාජයීයභාවය සම්බන්ධයෙන් වන ගැටලු සඳහා පිළියම් සෙවීම, පුරවැසියන් හා බදු ගෙවන්නන් කෙරෙහි වන වගවීම (accountability) ඉහළ නැංවීම, සංකීර්ණ පරිපාලනමය ක්‍රියාදාම සරල කිරීම සහ පුළුල් මට්ටමේ යහපාලනයක් ස්ථාපිත කිරීමේ අරමුණින් ද ඇතැම් රටවල් විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන්ට පෙළැඹේ (Rondinelli, N.D.S. and Scott, 1996, පිටුව 4, Devas, 2002, පිටුව 1, Aminuzzaman, 1999). පුළුල් වශයෙන් සලකා බලන කල විමධ්‍යගතකරණය යනු රාජ්‍ය කටයුතු සඳහා වන වගකීම් සහ අධිකාරීත්වය මධ්‍යයේ සිට ප්‍රාදේශීය මට්ටම දක්වා විතැන් කිරීම ය. ධෙනිස් ඒ රොන්ඩිනෙල්ලි (1980, පිටුව 137) අර්ථ දක්වන ආකාරයට “විමධ්‍යගතකරණය යනු සැලසුම් කිරීම, තීරණ ගැනීම සහ රාජ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් කළමනාකරණය සඳහා වන තීනිමය හා දේශපාලන අධිකාරීත්වය මධ්‍ය රජයේ සිට එහි ක්ෂේත්‍ර සංවිධාන සහ ආයතන, රජය යටතේ

පවතින ආයතන, අර්ධ ස්වායත්ත ආයතන, ප්‍රදේශ හෝ කාර්යය සංවර්ධන අධිකාරී හෝ රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන වෙත පැවරීම” ය. කෙසේ වුව ද, විමධ්‍යගතකරණයේ ප්‍රමාණය රඳා පවතින්නේ මධ්‍ය රජය විසින් එය යටතේ පවතින හෝ අර්ධ ස්වායත්ත ආයතනවලට පවරා දෙනු ලැබූ නිෂ්මය, මූල්‍යමය සහ පරිපාලනමය බලයේ ප්‍රමාණය මත ය (Bandara ,Navaratne, 2010, පිටුව 163-192).

විමධ්‍යගතකරණය එහි අරමුණු අනුව දේශපාලන, පරිපාලන, මූල්‍ය සහ වෙළෙඳපොළ යනුවෙන් සිව් වැදෑරුම් වර්ගීකරණයකට ලක් කෙරේ (Rondinelli, 1980, පිටුව 137, Utomo, 2009, පිටුව 1, Work, 2002, පිටුව 5, Ekpo, 2008, පිටුව 3-4). මෙකී වර්ගීකරණ තුළ ද විද්‍යාර්ථීන් විසින් විමධ්‍යගතකරණය තවදුරටත් ආකාර කිහිපයකට බෙදා දක්වනු ලබයි. ඒ අනුව පරිපාලන විමධ්‍යගතකරණය පහත සඳහන් පරිදි කොටස් තුනකට බෙදේ.

1. විභේදනය (deconcentration)
2. අර්ධ ස්වායත්ත හෝ අර්ධ රාජ්‍ය නියෝජිත ආයතනවලට බලතල පැවරීම (delegation)
3. පළාත්/ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුවලට දේශපාලන බලතල පැවරීම (Devolution)

එමෙන් ම වෙළෙඳපොළ සම්බන්ධයෙන් වන විමධ්‍යගතකරණය ද රෙගුලාසිහරණය (de-regulation) හා පෞද්ගලීකරණය යනුවෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ.

දේශපාලන විමධ්‍යගතකරණය, මධ්‍යයේ පවතින නිරණ ගැනීමේ බලය, ප්‍රාදේශීය ව වෙසෙන පුරවැසියන් හෝ ජන්දයෙන් තෝරා පත් කරගත් ඔවුන්ගේ නියෝජිතයින් වෙත පැවරීම අරමුණු කර ගනී (Cohen and Peterson, දාතම නොමැති, පිටුව 22). එමෙන් ම මෙය නිරන්තරයෙන් බහුජන දේශපාලනය හා නියෝජිත ආණ්ඩුක්‍රම සමඟ බැඳී පවතින අතර පුරවැසියන්ට හා ඔවුන්ගේ නියෝජිතයන්ට නිරණ නිර්මාණයේ දී මෙන් ම ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ දී සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී බලපෑම් කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාව සැලසීම මගින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ඉහළ නැංවීමට උපකාරී වේ. භාණ්ඩ සහ සේවා නිෂ්පාදනය සහ සැපයීම සඳහා රාජ්‍ය නො වන අංශ වෙත හිතකර වාතාවරණයක් සහ යාන්ත්‍රණයක් සැපයීම වෙළෙඳපොළ විමධ්‍යගතකරණයේ අරමුණු වේ. පරිපාලන විමධ්‍යගතකරණයේ දී, සේවා සැපයීම සඳහා මධ්‍යම රජයේ සහ එහි ආයතනවල අධිකාරීත්වය, කාර්යයන් සහ මූල්‍ය සම්පත් ප්‍රාග්ධන හෝ ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩු, රජයේ ආයතනවල ක්ෂේත්‍ර ආයතන, අර්ධ ස්වායත්ත ආයතන හෝ සංස්ථා, ප්‍රාදේශීය හෝ කාර්යයන් ඉලක්ක කරගත් අධිකාරී වෙත ධුරාවලිමය සහ කාර්යාත්මකව නැවත බෙදා හැරීම අදහස් වේ. මධ්‍යම රජයේ සිට විවිධ මට්ටම්වල ආණ්ඩු දක්වා මූල්‍ය වගකීම් විතැන් කිරීම අරමුණු කරගෙන මූල්‍ය විමධ්‍යගතකරණය ක්‍රියාත්මක වේ. විමධ්‍යගතකරණයේ ඉතා ම වැදගත් අංගයක් වන මූල්‍ය වගකීම සංවර්ධනය වන රටවල පළාත් පාලන ආයතන හෝ පරිපාලන ඒකක වෙත යම් යම් මට්ටම්වලින් පවරා ඇතත් බොහෝ විට ඒවා ඉතා ම දුර්වල මට්ටමක පවතී (Devas, 2005, පිටුව 3, Rondinelli, දාතම නොමැති, පිටුව 3). එම

නිසා එවැනි ආයතන බදු අය කිරීම සඳහා තමන්ට පැවරී ඇති බලය ක්‍රියාත්මක කොට මූල්‍ය සම්පාදනය කරගැනීම වෙනුවට මධ්‍යම රජයේ ආධාර සහ අරමුදල් මත යැපීම සිදු වේ. ප්‍රායෝගික ව සලකා බැලීමේ දී විමධ්‍යගතකරණයේ විවිධ ආකාරයන් එකිනෙක හා මිශ්‍ර ව ක්‍රියාත්මක වන හෙයින් එම තත්ත්වය මිශ්‍ර හෝ දෙමුහුන් විමධ්‍යගතකරණය (mixed or hybrid) වශයෙන් හඳුන්වනු ලැබූව ද එය විමධ්‍යගතකරණ ආකාරයක් වශයෙන් නො සැලකේ (Cohen and Pererson, දාතම නොමැති, පිටුව 23).

සියලු ආකාරයන්ට අදාළ විමධ්‍යගතකරණ භාවිතාවන් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක කෙරුණ ද මෙම අධ්‍යයනය සඳහා අදාළ වන විභේදනය (deconcentration) සහ බලතල පැවරීමට (devolution) අදාළ මූලිකාංග කිහිපයක් පමණක් තවදුරටත් වගු අංක 01 යටතේ සලකා විස්තර කරනුයේ විභේදන ආයතනයක් වන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය දේශපාලන බලතල පැවරූ පළාත් සභාත් මෙම අධ්‍යයනයට අදාළ හෙයිනි.

වගු අංක 01 : විභේදනය සහ බලතල පැවරීමේ මූලික ලක්ෂණ

විභේදනය	බලතල පැවරීම
01. මධ්‍යම රජයේ වගකීම්/කාර්යයන් පමණක් එහි ක්ෂේත්‍ර මට්ටමේ ආයතන වෙත පැවරීම	විමධ්‍යගත ඒකකයන්ට මධ්‍ය රජයේ සෘජු පාලනයෙන් තොරව ස්වායත්තව සහ ස්වාධීන ව විශේෂිත වූ විෂයය පවයන් හි ක්‍රියාත්මක විය හැක.
02. ක්ෂේත්‍ර ආයතනවලට ස්වකීය වූ කාර්ය මණ්ඩලයක් බඳවා ගැනීමේ අධිකාරීම් බලය හිමි නොවේ.	විමධ්‍යගත ඒකකයන්ට ස්වකීය කාර්ය මණ්ඩලයක් බඳවා ගැනීමේ අධිකාරීම් බලය හිමි වේ.
03. ක්ෂේත්‍ර ආයතනවලට ස්වකීය වූ ආදායම් උත්පාදනයේ බලය හිමි නොවේ.	විමධ්‍යගත ඒකකයන්ට ස්වකීය අයවැය, අරමුදල් ස්ථාපිත කිරීම, කළමනාකරණය සහ ආදායම් උත්පාදනයෙන්, එම ක්‍රමවේදය සහ පද්ධතිය නිරීක්ෂණය සහ ඇගයීමෙන් බලය හිමි වේ.
04. ක්ෂේත්‍ර ආයතන එහි ප්‍රධාන කාර්යාලය සමඟ පවත්වා ගනු ලබන්නේ ප්‍රධාන කාර්යාලයට යටත් වූ සම්බන්ධතාවයකි.	තමන්ට පැවරී ඇති වගකීම්, බලතල සහ කාර්යයන් ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා නීත්‍යානුකූල ව පිලිගත් පැහැදිලි හැමි සීමාවක් විමධ්‍යගත ඒකක වෙත හිමි ය.
05. තමන්ට පැවරෙන කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් නීති පැනවීමේ බලය ප්‍රධාන විමධ්‍යගත ඒකකවලට හිමි නොවේ.	තම විෂයපවයන්ට අදාළ ව නීති පැනවීමේ බලය විමධ්‍යගත ඒකකවලට හිමි වේ.

3 පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් ක්‍රමය යටතේ රාජ්‍ය ඉඩම්

3.1 පළාත් සභා ක්‍රමය යටතේ රාජ්‍ය ඉඩම් පරිපාලනය

පැවති ජනවාර්ගික ගැටලුවට පිළියමක් වශයෙන් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ පළාත් සභා ක්‍රමය ස්ථාපිත කිරීමේ තීරණය පදනම වන්නේ 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනත සහ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දහතුන් වැනි සංශෝධනය යි. පළාත් සභා ක්‍රමය යටතේ ඉඩම් පරිපාලනය ද ඇතුළු ව රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ විෂයයන් රාශියක බලතල මධ්‍යම රජයේ සිට පළාත් සභා වෙත පවරනු ලැබිණි (Damayanthi and Nanayakkara, 2008, පිටුව 16). මෙහි දී ලැයිස්තු තුනක් යටතේ මධ්‍යම සහ පළාත් සභා අතර විෂයයන් බෙදා හැරීම සිදු වූයේ පහත දැක්වෙන පරිදි ය.

පළාත් සභා ලැයිස්තුව	-	විෂයයන්	37
සංචාත ලැයිස්තුව	-	විෂයයන්	19
සමගාමී ලැයිස්තුව	-	විෂයයන්	36

තමන්ට පැවරුණු විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක බලතල පළාත් සභා වෙත හිමි වේ. විධායක ජනාධිපතිවරයාගේ හෙවත් මධ්‍යම රජයේ නියෝජිතයා වන ආණ්ඩුකාරවරයා පළාත් සභාවේ ප්‍රධාන විධායකය වන අතර ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ප්‍රමුඛ පස් දෙනෙකුගෙන් සමන්විත පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පළාත් විධායකයේ අනෙකුත් සාමාජිකයෝ වෙති.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 (උ) වගන්තිය අනුව “ඉඩම්” පළාත් විෂයයක් ලෙස සැලකේ. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ, I ලැයිස්තුවේ හි (පළාත් සභා) 18 වැනි අයිතමය වශයෙන් “ඉඩම්” සඳහන් කර ඇත. එයට අනුව,

“18 ඉඩම්-ඉඩම්, එනම් II වන පරිශිෂ්ටයේ හි දක්වා ඇති ප්‍රමාණයට ඉඩම් කෙරෙහි හෝ ඉඩම් විෂයයේ හි ඇති අයිතිවාසිකම්, ඉඩම් බුක්තිය, ඉඩම් විකිණීමට හා අත්සතු කිරීම, ඉඩම් පරිහරණය, ඉඩම්වල පදිංචි කරවීම හා ඉඩම් වැඩිදියුණු කිරීම”

පිළිබඳ කරුණු පළාත් සභාවලට හිමි වේ. මෙයට අමතර ව ඉඩම් විෂයය හා බැඳුණු තවත් විෂයයන් ගණනාවක් පළාත් සභා වෙත පවරා දී ඇත. එනම් පළාත්වලට අදාළ ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම, වාරිමාර්ග විෂයය, සත්ත්ව පාලන විෂයය, කෘෂිකාර්මික, කාර්මික, වාණිජ හා වෙළෙඳ ව්‍යවසාය සංවර්ධනය හා සැලසුම් කිරීම, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය ද, රජයේ අත්සතු කළ ඉඩම් සඳහා ගාස්තු හා බදු අය කරගැනීමේ බලය ද හිමි කර දී ඇත. එමෙන් ම කෘෂිකර්ම හා ගොවිජන සේවා විෂයයට අදාළ කාර්යයන් ද පළාත් සභා ලැයිස්තුවෙන් පළාත් සභා වෙත පවරා දී ඇත.

පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 18 වැනි අයිතමය යටතේ ඉඩම් සම්බන්ධ බලතල කිසියම් ප්‍රමාණයකට පළාත් සභා වෙත පවරා දී ඇති නමුත් “II පරිශිෂ්ටයේ හි දක්වා ඇති ප්‍රමාණයට” යන්නෙන් එම බලතල සීමාවකට ලක් කර ඇත. II වැනි පරිශිෂ්ටය අනුව රජයේ ඉඩම් ජනරජය සතු ව දිගට ම පැවතිය යුතු අතර, 33 (ඇ) වගන්තිය අනුව හා එම කාරණය පාලනය කෙරෙන ලිඛිත නීතියට අනුව එම ඉඩම් බැහැර කළ හැකි ය. 33 (ඇ) වගන්තියෙන් කියැවෙන්නේ ඉඩම් ප්‍රදානය හෝ බැහැර කිරීමේ බලය (disposition) දිගට ම ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා වෙත පවතින බව යි. ඉහත කරුණු සලකා බැලීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ 13 වැනි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව පළාත් සභා වෙත බලය විමධ්‍යගත කෙරුණ ද රජයේ ඉඩම් අයිතිය බැහැර කිරීම සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය තායකයා වෙත පැවරෙන අනන්‍ය බලය ඒ ආකාරයෙන් ම නවදුරටත් පවතින බව යි. ඒ අනුව 18 වන පළාත් විෂයය (ඉඩම්) සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභා වෙත පැවරෙනුයේ “රජයේ ඉඩම් අයිතිය බැහැර කිරීමේ බලය” නොව ඉඩම් පරිහරණයේ බලය පමණකි (හෙරත්, 2010, පිටුව 684, Damayanthi, 2011, පිටුව 80)

එමෙන් ම II වැනි පරිශිෂ්ටයේ 1.1 ඡේදයට අනුව මධ්‍ය රජයට සංවෘත හෝ සමගාමී ලැයිස්තුවල විෂයයක් සම්බන්ධයෙන් පළාතක් තුළ පිහිටා ඇති ඉඩමක් අවශ්‍ය වූ විට රජය පළාත් සභාවෙන් ඒ සඳහා විමසිය යුතු ය. පළාත් සභාව ඒ සඳහා කිසියම් විරෝධයක්/අකැමැත්තක් ඇති විට ඒ වෙනුවෙන් විකල්ප ඉඩමක් පිළිබඳ යෝජනා ඉදිරිපත් කළ හැකි අතර දින 42 ක් ඇතුළත පළාත් සභාව මධ්‍ය රජය වෙත පිළිතුරක් නො සැපයුව හොත් පළාත් සභාව ඒ වෙනුවෙන් තම අනුකූලතාව දැක්වූවා සේ පිළිගැනේ (දමයන්ති සහ ලුරුදු, 2007, පිටුව 93). II වැනි පරිශිෂ්ටයේ 1.2 ඡේදය අනුව පළාත් විෂයයකට අදාළව යම් ඉඩමක් පළාත් සභාවේ ප්‍රයෝජනයට අවශ්‍ය වන විට පළාත් සභාව විසින් එම ඉඩමේ අයිතිය රජයෙන් පළාත් සභාව වෙත පවරා ගත යුතු ය. එමෙන් ම පළාත් විෂයයක් සම්බන්ධයෙන් පෞද්ගලික ඉඩමක් පවරා ගත යුතු වූ විට පළාත් සභාවට එය සිදු කළ නො හැකි අතර ඉඩම අත්පත් කරගැනීමේ නීතිමය විධිවිධාන යටතේ රජය විසින් එම ඉඩම අත්පත් කරගෙන පළාත් සභාවට ලබාදිය යුතු බව Somarathne vs Minister of Agriculture and Lands (2002) නඩු විභාගයේ දී අධිකරණය විසින් තීන්දු කර ඇත (හෙරත්, 2010, පිටුව 685).

දෙවැනි පරිශිෂ්ටයේ 2.1 සිට 2.2 දක්වා වූ ඡේදවලින් අන්තර් පළාත් වාරි යෝජනා ක්‍රම පිළිබඳව ද 2.3 සිට 2.7 ඡේදවලින් දක්වා ඉඩම්ලාභීන් තෝරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ද 3.1-3.4 දක්වා ඡේදවලින් ජාතික ඉඩම් කොමිසන් සභාව පිළිබඳව ද කරුණු ඉදිරිපත් කර ඇත.

දෙවැනි පරිශිෂ්ටයේ විධිවිධානවලින් නවදුරටත් පෙන්වා දෙන පරිදි, ජනාධිපතිවරයා/වරිය විසින් පළාතක් තුළ පිහිටි රජයේ ඉඩමක් යම් සංවිධානයකට හෝ තැනැත්තෙකුට නියාදනය කිරීමේ දී පළාත් සභාවේ උපදේශය මත ක්‍රියා කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට/වරියට සිදුවන නමුත් පළාත් සභාවේ අවසරය ඒ සඳහා අවශ්‍ය නො වේ. මෙහි සියලු කරුණු සලකා බැලීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ රජයේ ඉඩම් අයිතිය

තවදුරටත් මධ්‍යම රජය වෙත පවතින අතර ඉඩම් පරිහරණය සහ පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් වන යම් වගකීම් ප්‍රමාණයක් පළාත් සභා වෙත පවරා දී ඇති බව යි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 (උ) වගන්තිය යටතේ පළාත් සභාවන්ට තම විෂයයන්ට අදාළ ව තිනි පැනවීමේ (ප්‍රඥප්ති) බලය හිමිවන අතර ඒ අනුව බස්නාහිර පළාතේ 2002 අංක 07 දරණ ඉඩම් සංවර්ධන ප්‍රඥප්තියත් උතුරු මැද පළාතේ 1994 අංක 05 සහ 1994 අංක 04 දරණ ඉඩම් සංවර්ධන ප්‍රඥප්ති ද සම්මත කර ඇතත් ඒවා තිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක නො වේ.

පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් දෙපාර්තමේන්තුව තම කාර්යයන් ඉටු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තෙතික බලය පළාත් සභා (අනුෂාංගික විධිවිධාන) පතන හෝ පළාත් ඉඩම් ප්‍රඥප්ති යටතේ හිමි කරගනී. මෙයට අමතර ව සියලු ම පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරුන් මධ්‍යම රජයේ අතිරේක ඉඩම් කොමසාරිස්වරුන් වශයෙන් ගැසට් නිවේදනයක් මගින් පත් කිරීම ද සිදු වේ. දකුණු සහ උතුරු මැද පළාත්වල පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරුන් සහ අදාළ නිලධාරීන් සමඟ සිදු කෙරුණු සාකච්ඡා මගින් සපයා ගත් තොරතුරුවලට අනුව ඉහත කී සියළු බලතල යටතේ පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් හා ඔහුගේ කාර්ය මණ්ඩලය පහත සඳහන් කටයුතු ඉටු කරනු ලබයි.

01. ඉඩම් කවිචේරි පැවැත්වීම සඳහා ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්/වරියන් වෙත පූර්ව අනුමැතිය ලබාදීම.
02. ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පතනේ 20 (අ) වගන්තිය අනුව අතවසර ඉඩම් නිත්‍යානුකූල කිරීම සඳහා අනුමැතිය දීම.
03. ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පතන යටතේ ඉඩම් ඔප්පු සම්බන්ධ විධිවිධාන ක්‍රියාත්මක කිරීම, සම්බන්ධීකරණය සහ නිරීක්ෂණය කිරීම (monitoring).
04. ඉඩම් සම්බන්ධ කටයුතුවල දී ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්, මධ්‍යම රජයේ ඉඩම් අමාත්‍යාංශය, පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් අතර සම්බන්ධීකරණ කටයුතු සිදු කිරීම.
05. පළාතේ ඉඩම් ආරවුල් සම්බන්ධ අභියාචනා විමර්ශනය කිරීම.
06. පළාත සඳහා වන වියෙහින ඉඩම් සංවර්ධන වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම, සම්බන්ධීකරණය හා ක්‍රියාත්මක කිරීම.
07. පළාත තුළ ඉඩම් මැනුම් කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කිරීම.
08. අවශ්‍ය වන තිනි සහ ප්‍රඥප්ති කෙටුම්පත් කිරීම.
09. ඉඩම් සම්බන්ධ කටයුතුවල දී අවශ්‍ය විටෙක අධීකරණය ඉදිරියේ පෙනී සිටීම.
10. ඉඩම් පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන පළාත් කාර්ය මණ්ඩලය නිරීක්ෂණය (monitoring) හා ඉඩම් කටයුතුවලට මැදිහත් වන නිලධාරීන් වෙනුවෙන් පුහුණු වැඩසටහන් සංවිධානය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම.
11. අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට උපදෙස් නිකුත් කිරීම.

- 12. පළාතේ ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයින් ලියාපදිංචිය සඳහා වන පුවත්පත් නිවේදන පළ කිරීම සහ ගොවි තො වන පත්තිවල ඉඩම් කවිවේරි සඳහා අයදුම්පත් කැඳවීම.
- 13. ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත යටතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් විසින් පවත්වනු ලැබූ ඉඩම් කවිවේරියක දී කරනු ලැබූ තෝරා ගැනීමක් සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් වන විරෝධතා විමර්ශනය කොට අවසන් තීරණය ලබාදීම.
- 14. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල මගින් සකසා එවන ජයගුම් ඔපපු පරීක්ෂා කොට අදාළ ආයතන වෙත යොමු කිරීම.

3.2 ප්‍රාදේශීය ලේකම් ක්‍රමය යටතේ රාජ්‍ය ඉඩම් පරිපාලනය

ජාතික, පළාත් සභා දිස්ත්‍රික් මට්ටමේ පරිපාලන බලතල ගමට රැගෙන ඒමේ අරමුණින් 1992 අංක 58 දරණ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත යටතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල ස්ථාපිත කරන ලදී. ඒ අනුව එයට පෙර පැවති කවිවේරි පරිපාලන ක්‍රමය යටතේ ආණ්ඩුවේ ඒජන්ත/දිසාපති වෙත පැවරුණු රාජ්‍ය ඉඩම් ඇතුළු විෂයයන් බොහොමයක පුළුල් බලතල, කාර්යයන් සහ වගකීම් ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් වෙත පැවරිණි. මෙම බලතල පැවරීමත් සමඟ එතෙක් උපදිසාපතිවරුන් ක්‍රියාත්මක කරමින් තිබූ පළාත් සභා කාර්යයන් මෙන් ම මධ්‍යම රජයට අයත් කාර්යයන් ද ඉටු කිරීම ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්/වරියන්ගෙන් අපේක්ෂා කෙරිණි.

ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනතට සමගාමී ව රාජ්‍ය පරිපාලන, පළාත් සභා සහ ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් එම්.එන්. ජුනයිඩ්ගේ අත්සනින් යුතුව 1992 මැයි 21 වැනි දින නිකුත් කෙරුණු පරිපාලන චක්‍රලේඛ අංක 21/92 යටතේ රේඛීය අමාත්‍යාංශ 23 ක වගකීම් සහ කාර්යයන් 117 ට වැඩි ප්‍රමාණයක් ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් වෙත පැවරිණි. පසුකාලීන ව අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව වර්ධනය වීමත් සමඟ ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පැවරුණු වගකීම් සහ කාර්යයන් ප්‍රමාණය ද වර්ධනය වී ඇත. එකී චක්‍රලේඛයට අනුව විවිධ අමාත්‍යාංශ හා දෙපාර්තමේන්තුවල කාර්යයන් ඉටු කිරීමේ පහසුව සහ අවශ්‍යතාව මත ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්/වරියන් ඇතැම් දෙපාර්තමේන්තුවල නියෝජ්‍ය/සහකාර කොමසාරිස් හෝ අධ්‍යක්ෂවරුන් ලෙස පත් කිරීම ද සිදු විය.

1992 ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත යටතේ, එතෙක් දිසාපතිවරයා විසින් ක්‍රියාවට නැංවූ රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධ බලතල, වගකීම් සහ කාර්යයන් සියල්ල ම පාහේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට පැවරිණි. වර්තමානය වන විට ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ගේ එදිනෙදා රාජකාරිවලින් වියළි කලාපයේ දී 80% ක් පමණ ද තෙත් සහ අතරමැදි කලාපයන් හි දී 50% ක් පමණ ද නාගරික ප්‍රදේශවල දී 20% ක් පමණ ද ඉඩම් රාජකාරි විමෙන් (හීන්බණ්ඩා, 2007, පිටුව 71) ඉඩම් විෂයය ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට පැවරුණු විෂයයන් අතුරින් ඉතා ම වැදගත් විෂයයක්

බවට පත්ව ඇති බව පැහැදිලි වේ. ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් පහත සඳහන් රාජකාරි පැවරී ඇත.

- 01 කොට්ඨාසය තුළ පිහිටි රාජ්‍ය ඉඩම්වල භාරකරු වශයෙන් කටයුතු කිරීම සහ රජයේ අවශ්‍යතා සඳහා ඉඩම් නිර්දේශ කිරීම.
- 02 අනෙකුත් ආයතනවලට අවශ්‍ය ඉඩම් අත්සතුකරණය සඳහා නිර්දේශ කිරීම.
- 03 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සඳහා නිර්දේශ කිරීම.
- 04 අත්තර වාරි සහ ඉඩම් සංවර්ධන ව්‍යාපාරවල ඉඩම් කළමනාකරණය කිරීම.
- 05 මැනුම් කටයුතු සඳහා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම.
- 06 සංරක්ෂිත ප්‍රදේශ ආරක්ෂා කිරීමට කටයුතු කිරීම.
- 07 මැනුම් හා සිතියම්ගත කිරීම සඳහා ඉඩම් තෝරා ගැනීම.
- 08 පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්ගේ පූර්ව අනුමැතිය සහිතව ගොවි පන්තියේ අයගෙන් ඉඩම් කට්ටි සඳහා අයදුම්පත් කැඳවීම.
- 09 ඉඩම් කට්ටි පැවැත්වීම සහ කට්ටිකරුවන් තේරීම.
- 10 ඉඩම් බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම.
- 11 ඉඩම් ඔප්පුවල මූලික කෙටුම්පත් සැකසීම.
- 12 රාජ්‍ය ඉඩම්වල පෞද්ගලික මිනුම් සහ උකස් කිරීම් සඳහා අනුමැතිය ලබාදීම.
- 13 ඔප්පු/දීමනා පත්‍ර සහිතව ප්‍රදානය කරන ලද රාජ්‍ය ඉඩම්වල අයිතිය වෙනත් අයෙකුට පැවරීම සඳහා නිර්දේශ කිරීම.
- 14 රාජ්‍ය ඉඩම්වලට සම්බන්ධ ලෙජර, සිතියම්, පිඹුරුපත් සහ බැහැර කිරීමේ ලේඛන පවත්වාගෙන යාම, නඩත්තු කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම.
- 15 ඉඩම් බලපත්‍ර අවලංගු කිරීම සහ ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත යටතේ අත්සතු කරනු ලබන ඉඩම්වල පසු අයිතිකරුවන් තම් වෙනස් කිරීම.

ඉහත කරුණු අනුව රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් සුවිශේෂී වැදගත්කමක් සහිත කාර්යයන් රාශියක් ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පැවරී ඇති බව පැහැදිලි ය. කෙසේ වුව ද ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල වෙත බලතල පැවරීම තුළින් ඉඩම් රාජකාරි සම්බන්ධයෙන් වන අනුමිතතා සහ දූෂණ වර්ධනය වීමක් සිදු වී ඇති බවට ද වෝදනා වර්තමානය වන විට එළල වෙමින් පවතී (හේරත්, 2010, පිටු 749-750, රුවන්පතිරණ, 2007, පිටු 81-89). මෙම තත්වය වර්ධනය කිරීමේ හි ලා ප්‍රාදේශීය/පළාත් දේශපාලනය විසින් ඇතැම් අවස්ථාවල දී රාජ්‍ය සේවාව වෙත සිදුකරන අනවශ්‍ය මැදිහත්වීම්, ප්‍රාදේශීය දේශපාලන ආශාවන් සහ උවමනාවන් ද දායක වී ඇත.

4. සේවලාභීන්ගේ ගැටලු සහ සේවා සම්බන්ධයෙන් වන ආකල්ප

4.1 ප්‍රතිචාරීන්ගේ සමාජ-ආර්ථික පසුබිම

ඉඩම් සම්බන්ධ ගැටලු ඉදිරිපත් කර ඇති සේවලාභීන්ගේ ලැයිස්තුව තුළින් අහඹු ලෙස එක් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයකින් 25 බැගින් 50 දෙනෙකු සමීක්ෂණය සඳහා යොදා ගත් අතර එයට පුරුෂයින් 40% ක් (20) ද ස්ත්‍රීන් 60% ක් (30) ද ඇතුළත් වීණි. උතුරු මැද පළාතේ සමීක්ෂණය සඳහා භාජනය කළ පිරිසෙන් 40% ක් හා 44% ක් පිළිවෙලින් 1-5 වසර දක්වාත්, 6-11 වසර දක්වාත් අධ්‍යාපනය හැදෑරුවත් වූ අතර 12% සාමාන්‍ය පෙළ සමත් වූවෝ වූහ. 4%ක් අ.පො.ස. (උ/පෙළ) සමත් වූවෝ වූහ. දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 44% ක් හා 28% ක් පිළිවෙලින් 1-5 වසර දක්වා ද 6-11 වසර දක්වා ද අධ්‍යාපනය හැදෑරුවෝ වූහ. දකුණු පළාතේ අ.පො.ස. (සා/පෙළ) හා උසස් පෙළ සමත් වූ ප්‍රතිශතය 12% බැගින් විය. එමෙන් ම 4% ක් පාසල් අධ්‍යාපනය නො ලද කාණ්ඩයට අයත් වීණි.

උතුරු මැද පළාතේ ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 76% ක් රැකියාවල නියුක්ත වූ අතර ඔවුන්ගෙන් 65% ක් ගොවිභූ වූහ. රැකියාවල නියුක්ත වූ පිරිසෙන් 20% ක් කෘෂිකාර්මික කම්කරුවන් වූ අතර 10% ක් පෞද්ගලික අංශයේ ද 5% ක් ව්‍යාපාරවල ද සේවා නියුක්ත වූහ. දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 76% ක් සේවා නියුක්තියේ වූහ. ඔවුන්ගෙන් 82% ක් ගොවීන් ද 9% ක් කෘෂිකාර්මික කම්කරුවන් ද වූ අතර රාජ්‍ය අංශයේ හා ව්‍යාපාරවල සේවා නියුක්ත පිරිස 4% බැගින් වූහ. ප්‍රතිචාරීන් සියලු ම දෙනා (100%) රජයෙන් පැවරුණු හෝ රජය සතු ඉඩම් වගා කරන්නෝ වූහ.

4.2 ඉඩම් සම්බන්ධ ගැටලු

සමීක්ෂණයට ලක් කළ සියලු දෙනා රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් කිසියම් ගැටලුවකට මුහුණ පා සිටි අය වූ අතර සියලු ම දෙනා තම ඉඩම් ගැටලු අදාළ ආයතන හෝ නිලධාරීන් වෙත ඉදිරිපත් කර තිබිණි. ප්‍රතිචාරීන් විසින් මුහුණ දෙන ලද ගැටලු පුළුල් වශයෙන් කාණ්ඩ දෙකකට වෙන් කළ හැක. එනම්,

- 01. නීත්‍යානුකූල අයිතිය සම්බන්ධයෙන් වූ ගැටලු
(බලපත්‍ර, ඔපපු ලබා ගැනීම, ඉඩම් අයිතිය පැවරීම, වෙනස් කිරීම, ඉඩම් උකස් කිරීම හා අලුතින් ඉඩම් කැබැල්ලක් ලබා ගැනීම ආදියට සම්බන්ධ ගැටලු)
- 02. ඉඩම් ආරවුල් (මායිම්, පාරවල්, දැරුවන් අතර ඉඩම් බෙදීමේ ආදිය ඇතුළත් ගැටලු).

වගු සටහන් අංක 02 න් ගැටලු විසඳීමට මැදිහත් වන ආයතන සහ ගැටලුවේ ස්වභාවය අනුව ප්‍රතිචාරීන් මුහුණ දුන් ගැටලු ඉදිරිපත් කෙරේ. ඒ අනුව මෙම ගැටලු කාණ්ඩ දෙකක් ඔස්සේ වර්ගීකරණය කළ හැකි ය. එනම්,

- 01. ප්‍රාදේශීය ලේකම් හෝ මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් පමණක් මැදිහත් වන ගැටලු
- 02. මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා පළාත් සභා යන දෙ අංශයේ ම නිලධාරීන් මැදිහත් වන ගැටලු වශයෙනි.

වගු අංක 02: ප්‍රතිචාරීන් මුහුණ දුන් ගැටලු

ගැටලුවේ සවිභාවය	උතුරු මැද පළාත (සංඛ්‍යාව - 25)		දකුණු පළාත (සංඛ්‍යාව - 25)		සමස්තය (සංඛ්‍යාව - 50)	
	#	%	#	%	#	%
ප්‍රාදේශීය ලේකම්/මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් පමණක් මැදිහත් වන						
ඉඩම් උකස් කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන ගැටලු	2	8	0	0	2	4
මධ්‍යම සිසු පළාත් සිසු නිලධාරීන් මැදිහත් වන						
ඉඩම් බලපත්‍ර/ඔප්පු ලබා ගැනීම	8	32	17	68	25	50
ඉඩම් ආරවුල්	7	28	1	4	8	16
ඉඩම් පැවරීම/අත්සතු කිරීම	1	4	4	16	5	10
මායිම් සම්බන්ධ ගැටලු	3	12	3	12	6	12
භාව බිම් කැබලි ලබා ගැනීම	4	16	0	0	4	8
එකතුව	25	100	25	100	50	100

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

වගු සටහන් අංක 02 න් පෙන්නුම් කරන පරිදි මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් (ශ්‍රීමත නිලධාරී සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම්) පමණක් මැදිහත් වන ගැටලු වන්නේ බැංකුවලට රාජ්‍ය ඉඩම් උකස් කිරීම සම්බන්ධයෙන් පැන නගින ගැටලු පමණි. රජයෙන් ප්‍රදානය කරනු ලැබූ ඉඩමක් බැංකුවක් වෙත උකස් කිරීමේ දී ඔප්පුලාභියා විසින් ඒ සඳහා ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ ලිඛිත අවසරයක් ලබා ගත යුතු අතර ඉඩමේ පිඹුර සහ සැලැස්ම බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. කෙසේ වුව ද “ජයගුම්” ඔප්පුලාභීන් මෙවැනි උකස් කිරීමක දී එම අවශ්‍යතාවන් සැපරීමට අමතර ව නවත් ගැටලු රාශියකට මුහුණ දෙනු ලබයි. එනම්, “ජයගුම්” දීමනා පත්‍ර නිකුත් කිරීමේ දී අදාළ ඉඩම මැන සැලසුම් සකස් කර

² ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවලට අනුයුක්ත කර ඇති ඉඩම් නිලධාරී පළාත් සභාවට වගකිව යුතු අතර ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ විධාන/නියෝග ද ක්‍රියාත්මක කිරීමට බැඳී සිටී.

කොමෑනි හෙයින් එම ඉඩම් උකස් කිරීමේ දී ඉඩම්ලාභියා විසින් පෞද්ගලික ව මැනුම් කටයුතු සිදු කර බැංකුවට ඉඩමේ සැලැස්ම (plan) ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. කෙසේ වුව ද මෙසේ පවරන ලද ඉඩමක් පෞද්ගලිකව මැනීමේ දී ඔප්පුලාභියා විසින් එ සඳහා පූර්ව අනුමැතිය මෙන් ම මැන සකස් කරනු ලැබූ ඉඩම් සැලැස්මට ද ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගෙන් අනුමැතිය ලබා ගත යුතු වේ. මෙරට පවතින, නිලබලතාත්මක සංස්කෘතියේ (bureaucratic culture) නිෂේධනාත්මක සාධකත් ඉඩම් ගැටලු විසඳීමේ දීර්ඝ පියවරයන් සමඟින් සලකා බලන විට මෙම ක්‍රියාවලිය දිගු කාලයක් ගතවන්නක් බවට පත් ව ඇත.

අනෙකුත් සියලු ගැටලු සඳහා මධ්‍යම රජයේ සහ පළාත් සභා යන දෙ අංශයේ ම නිලධාරීන් මැදිහත් වෙති. සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කල ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් බහුතරය මුහුණ දී ඇත්තේ ඉඩම් අයිතිය සම්බන්ධයෙන් වන බලපත්‍ර හෝ ඔප්පු ලබා ගැනීම පිළිබඳ ගැටලුවලට ය. උතුරු මැද පළාත සම්බන්ධයෙන් සලකා බලන විට විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුත්තේ සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් (28%) ඉඩම් ආරවුල් සම්බන්ධයෙන් වන ගැටලුවලට මුහුණ දී සිටින බව ය. බොහෝ විට මෙම ගැටලු ග්‍රාම නිලධාරී මාර්ගයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම් දක්වාත් ඇතැම් අවස්ථාවල දී පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් දක්වාත් ඉදිරිපත් වේ. සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම් මෙන් ම ඉඩම් නිලධාරීන් ද ඉඩම් ආරවුල් විසඳීම සම්බන්ධයෙන් මැදිහත් වන තමුත් දීමනා පත්‍රයක් මගින් ප්‍රදානය කළ රජයේ ඉඩමක් සම්බන්ධයෙන් වන ආරවුලක දී මැදිහත් වීමේ සහ නින්දවක් දීමේ බලය හිමි වන්නේ සිවිල් අධිකරණයට මිස ඉඩම් රාජකාරිවල නියුක්ත සිවිල් නිලධාරීන්ට නො වේ (රුවන් පතිරණ, 2011). මේ නිසා මෙම නිලධාරීන් එවැනි ගැටලු සඳහා මැදිහත් වීම ද අනාචාර්‍ය ලෙස කාලය වැය කරමින් අදාළ ගැටලු විසඳීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි බලපා ඇත.

ප්‍රතිචාරීන් තම ගැටලු පහත ප්‍රදේශන් නිලධාරීන්/ආයතන වෙත ඉදිරිපත් කර ඇත.

01. ග්‍රාම නිලධාරී	- 96%
02. ප්‍රාදේශීය ලේකම්	- 80%
03. ඉඩම් නිලධාරී	- 62%
04. පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්/නියෝජ්‍ය කොමසාරිස්	- 18%
05. පොලීසිය	- 18% ³
06. මධ්‍යම රජයේ ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	- 4%
07. ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය	- 2%
08. ගොවිජන සංවර්ධන නිලධාරී	- 2%
09. දිස්ත්‍රික් ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ කාර්යාලය/ දිස්ත්‍රික් ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර්	- 2%

³ පොලීසිය ඉඩම් රාජකාරිවලට අදාළ ආයතනයක් නො වුව ද ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් ආරවුලවල දී ප්‍රතිචාරීන් තම පැමිණිලි පොලීසියට ඉදිරිපත් කර ඇත. මෙම ප්‍රවණතාව වැඩිපුර ම දැකිය හැකි වන්නේ උතුරු මැද පළාතේ (28%) ය. කෙසේ වුව ද පොලිස් ස්ථානයට ලැබෙන පැමිණිලිවලින් නීතිය හා සාමයට සම්බන්ධ ගැටලු හැර ඉඩම්වලට අදාළ කාර්යයන් නැවත ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය වෙත ගොමු කිරීම සිදු වේ.

එහි දී හඳුනා ගත හැකි පොදු ප්‍රවණතාවක් වන්නේ අතිබහුතරය (96%) තම ගැටලුව ග්‍රාම නිලධාරී වෙත යොමු කර තිබීම ය. ඉඩම් පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් වන ඇතැම් කාර්යයන් සහ වගකීම් පළාත් සභා වෙත ලබා දී ඇත්තේ ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පළාත් සභා නිලධාරියෙකු බිම් මට්ටමේ නොමැති අතර එම රික්තකය පුරවනු ලබන්නේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා යටත් පාලනය වන මධ්‍ය රජයට අයත් ග්‍රාම නිලධාරී විසිනි. එමෙන් ම යටත් විජිත යුගයේ සිට ම රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන විවිධ අණ පනත් යටතේ ග්‍රාම නිලධාරී විසින් බිම් මට්ටමේ බොහෝ වගකීම් සහ කාර්යයන් ඉටු කරනු ලැබීම නිසා ද ජනතාව නිරායාසයෙන් ම තම ඉඩම් ගැටලු ග්‍රාම නිලධාරී වෙත රැගෙන යාමට පෙළඹීමේ ප්‍රවණතාවක් ද පවතී.

උතුරු මැද පළාතේ ඉදිරිපත් වූ ගැටලුවලින් 72% ක් ඉදිරිපත් කර වසරකට වඩා කල ගත වූ ප්‍රශ්න වූ අතර දකුණු පළාතේ එය 88% ක් විය. කෙසේ වුව ද දකුණු පළාතේ ගැටලුවලින් 68% ක් අවුරුදු 10-35 අතර කාලයක් තිස්සේ නො විසඳී පවතින ඒවා වේ. ඉදිරිපත් වී ඇති ගැටලු අතුරින් 12% ක් පමණක් විසඳී ඇති අතර එයට උතුරු මැද පළාතේ ගැටලු 4 (16%) ක් සහ දකුණු පළාතේ ගැටලු 2 (8%) ක් ඇතුළත් වීණි. උතුරු මැද පළාතේ විසඳුණු ගැටලු අතරින් එක් ගැටලුවක් අවුරුද්දකට අඩු කාලයක් තුළ දී ද, තවත් ගැටලුවක් අවුරුදු 1-2 අතර කාලයක් තුළ දී ද විසඳා තිබූ අතර අනෙක් ගැටලු දෙක විසඳීම සඳහා අවුරුදු 2-3 අතර කාලයක් ගත වී තිබිණි. දකුණු පළාතේ විසඳී ඇති ගැටලු දෙක අතුරින් එක් ගැටලුවක් අවුරුදු 4-5 කාලයක් තුළ විසඳා තිබූ අතර අනෙක් ගැටලුව සඳහා අවුරුදු 24 ක කාලයක් ගත වී තිබිණි. ප්‍රතිචාරිතයෙන් 32% ක් (උතුරු මැද පළාතේ 20% දකුණු පළාතේ 16%) සඳහන් කරනු ලැබුවේ ඔවුන්ගේ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් නිලධාරීන් විසින් කිසියම් පියවරක් ගෙන තිබුණ ද අවසන් විසඳුමක් ලැබී නොමැති බව යි. ප්‍රතිචාරිතයෙන් 2% ක් සේවා සම්බන්ධයෙන් වන දැඩි අතෘප්තීමත්භාවය හේතුවෙන් තවදුරටත් තම ගැටලුව සඳහා විසඳුම් ලබා ගැනීමට ක්‍රියා කිරීම අත්හැර දමා තිබිණි. ඉදිරිපත් වූ ගැටලු අතරින් තවත් 4% ක් අවසන් අවස්ථාවේ පැවතිණි. ප්‍රතිචාරිතයෙන් 18% ක් සඳහන් කළේ තමන් අදාළ ආයතන හා නිලධාරීන් වෙත ගැටලු ඉදිරිපත් කළ ද ඒ සඳහා කිසිදු පියවරක් ගෙන නොමැති බව යි.

ගැටලු ඉදිරිපත් කර ගත වී ඇති කාල සීමාව සම්බන්ධයෙන් පළාත් දෙකෙහි පවතින සැලකිය යුතු මට්ටමේ පරතරයට හේතු වී ඇත්තේ උතුරු මැද පළාතේ ඉදිරිපත් ගැටලු අතරින් 56% තව බිම් කැබලි ලබා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් අයදුම්පත් ඉදිරිපත් කිරීම, මායිම් සහ පවුලේ ඥාතීන් අතර ඉඩම් බෙදා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් වන ගැටලු වීම ය. උතුරු මැද පළාතේ සාම්ප්‍රදායික ගම්මානවල ඥාතීන්ට සම්බන්ධතාවලට වර්තමානයේ පවා ඉහළ වැදගත්කමක් හිමි වන අතර පවුලේ ඥාතීන් අතර ඇතිවන අමනාපකම් කෙටි කාලයක් තුළ යටපත් වී එකමුතු වීම දැකිය හැක. ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන ආරවුල් කෙටි කාලයකින් විසඳීමට හිතීමය මැදිහත්වීමට වඩා එකී සමාජ සම්බන්ධතා බොහෝ දුරට ඉවහල් වේ. එමෙන් ම ජන සහත්වයෙන් ඉහළ දකුණු පළාතේ ඉඩම්වලට පවතින වෙළඳපොළ සහ ආර්ථිකමය වටිනාකම සමග සත්සන්දනය කිරීමේ දී උතුරු මැද පළාතේ සාම්ප්‍රදායික ගම්මානවල ඉඩම්වල වටිනාකම පහළ මට්ටමක පවතී. එම

නිසා එවැනි ගැටලු කෙටි කාලයකින් විසඳා ගැනීමට අවකාශ ලැබේ. අනෙක් අතට දකුණු පළාත තුළ ඉදිරිපත් වී ඇති ගැටලුවලින් 84% ක් ඉඩම් බලපත්, ඔප්පු ලබා ගැනීම හා අයිතිය පැවරීම සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් වී ඇති ඒවා වන අතර නීතිමය හා පරිපාලනමය අංශවලින් පමණක් විසඳුම් ලබා දිය යුතු ඒවා වේ. සේවා ලබා ගැනීමේ හි වැඩි කාලයක් ගතවීම කෙරෙහි එය ද එක් හේතුවක් වී ඇත.

ගැටලු විසඳීමේ ප්‍රමාදයට බලපා ඇති හේතු පිළිබඳව ප්‍රතිචාරිත ඉදිරිපත් කළ හේතු වගු සටහන් අංක 03 න් ඉදිරිපත් කෙරේ.

වගු අංක 03: ගැටලු විසඳීමේ ප්‍රමාදයට බලපාන හේතු

හේතුව	දතුරු මැද පළාත (සංඛ්‍යාව-25)		දකුණු පළාත (සංඛ්‍යාව-23)		සමස්තය (සංඛ්‍යාව-44)	
	#	%	#	%	#	%
සුදුසුකම් සපුරා නො තිබීම/ලිපි ලේඛනවල අසම්පූර්ණතාව	5	23.8	5	21.7	10	22.7
නිලධාරීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව	15	71.4	19	82.6	34	77.3
නිරන්තරව සිදුවන නිලධාරීන්ගේ ස්ථාන මාරු	2	9.5	5	21.7	7	15.9
නිලධාරීන් යම් යම් පිරිස්වලට දක්වන පක්ෂපාතීත්වය සහ ඥාති සබඳතා	4	19.0	3	13.0	7	15.9
ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයෙන් ලිපි ලේඛන අතුරුදහන් වීම/අස්ථානගත වීම	2	9.5	6	26.0	8	18.1
නිලධාරීන්ට අල්ලස් නො දීම	0	0	3	13.0	3	6.8
දේශපාලන බලපෑම්/දේශපාලනිකරණය	4	19.0	5	21.7	9	20.4
ඉඩම් නීතිය/ප්‍රතිපත්තියේ ගැටලු	4	19.0	5	21.7	9	20.4
ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ සම්පත් හිඟය	1	4.8	3	13.0	4	9.1
නිලධාරීන්ට ඉඩම් නීතිය සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් දැනුමක් නො වීම	2	9.5	2	8.7	4	9.1
කාර්යයේ හි ප්‍රගතිය පිළිබඳ නිරන්තරයෙන් සොයා බැලීමට නො හැකි වීම	5	23.8	0	0	5	11.4
සේවාලාභීන්ට නිසි තොරතුරු/උපදෙස් නො ලැබීම	2	9.5	0	0	2	4.5

* ප්‍රතිචාරිත විසින් හේතු කිහිපයක් දැක්වීම නිසා ප්‍රතිශතාත්මක එකතුව 100 ට සමාන නො වේ.

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

ගැටලු විසඳීමේ ප්‍රමාදය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිචාරිතයේ අදහස් විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ නිලධාරීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව නිසා එසේ සිදුවන බව ප්‍රතිචාරිත අතිබහුතරයකගේ අදහස බව යි. එයට අමතර ව නිලධාරීන්ට අල්ලස් නො දීම (6.8%), දේශපාලනිකරණය (20.4%) හා පක්ෂපාතීත්වය (15.9%) ඇතුළත් ව නිලධාරීන්ගේ දුෂිත ක්‍රියා නිසා ගැටලු විසඳීම ප්‍රමාද වන බව ප්‍රතිචාරිතගෙන් 43% ගේ අදහස විය. මෙයට අමතර වශයෙන් සේවා සැපයීමේ යාන්ත්‍රණයේ වන යම් යම් දුර්වලතා, එනම් ඉඩම් සම්බන්ධ සේවා සැපයීමට අදාළ දීර්ඝ සහ සංකීර්ණ ක්‍රියාවලිය සහ තිනි සම්බන්ධයෙන් නිලධාරීන්ගේ අඩු දැනුවත්භාවය, නිලධාරීන්ගේ නිරන්තර ස්ථාන මාරුවීම්, කාර්යාලවල සම්පත් හිඟය ද ගැටලු විසඳීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි බලපාන සාධක වශයෙන් ප්‍රතිචාරිත විසින් හඳුනා ගෙන තිබිණි. ප්‍රතිචාරිත විසින් හඳුනාගත් හේතු සාධක අතුරින් සේවා සැපයීම සඳහා වන දීර්ඝ ක්‍රියාවලිය, ඉඩම් තිනියේ සහ ප්‍රතිපත්තියේ පවතින සංකීර්ණතා/ව්‍යාකූලතා, සේවාලාභීන්ගේ අඩු දැනුවත්භාවය සහ නිලබල සංස්කෘතිය පුරවැසියන්ගේ ඉඩම් ගැටලු විසඳීම ප්‍රමාද කිරීම කෙරෙහි දැඩිව බලපා ඇත (Damayanthi, 2011, පිටුව 82).

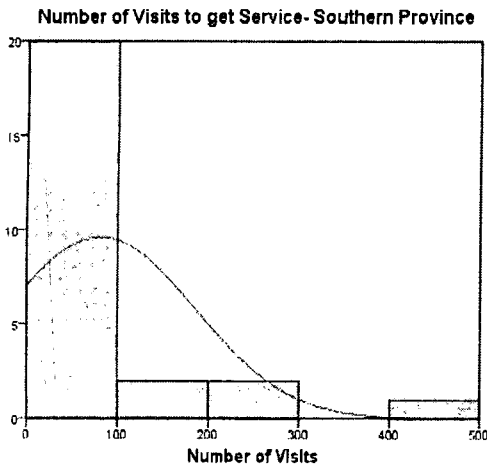
4.3 ප්‍රතිචාරිතගේ අත්දැකීම්

සියලු ම ප්‍රතිචාරිත තම ගැටලු අදාළ ආයතන/නිලධාරීන් වෙත යොමු කර ඇති හෙයින් අවම වශයෙන් එක් වරක් හෝ එම නිලධාරීන් මුණ ගැසී ඇත. සේවාලාභීන් විසින් නිලධාරීන් හමුවන ලද අවම වාර ගණන 01 ක් (උතුරු මැද පළාත) වන අතර උපරිම වාර ගණන 471 ක් (දකුණු පළාත) වේ. ප්‍රස්තාර අංක 01 සහ 02 න් පළාත් දෙකෙහි ප්‍රතිචාරිත තම ගැටලු විසඳා ගැනීම සඳහා අදාළ නිලධාරීන් වෙත යොමු වූ වාර සංඛ්‍යාවේ ව්‍යාප්තිය දැක්වේ. සමස්ත ප්‍රතිචාරිත තම ගැටලු විසඳා ගැනීම සඳහා අදාළ නිලධාරීන්/ආයතන වෙත යොමු වූ වාර සංඛ්‍යාවේ මධ්‍යන්‍යය 49 ක් වන නමුත් පළාත් අනුව විමසා බැලීමේ දී එහි සැලකිය යුතු මට්ටමේ පරතරයක් පවතී. එනම් උතුරු මැද පළාතේ එය වාර 19 ක් වන අතර දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරිත සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යන්‍යය වාර 81 ක් තරම් ඉහළ අගයක් ගනු ලැබිණි. ඒ අනුව දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරිත සේවා ලබා ගැනීම සඳහා වැඩි වාර සංඛ්‍යාවක් මෙන් ම කාලයක් ද ගත කර තිබේ. මේ සඳහා බලපා ඇති ප්‍රධාන හේතු සාධකයක් වන්නේ දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරිත 84% කගේ ගැටලු ඉඩම්වල නීත්‍යානුකූල අයිතිය හා සම්බන්ධ වී පැවතීම ය. සියලු සුදුසුකම් සපුරා තිවැරදි ආකාරයෙන් අයදුම්පත්/ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කළ විට වසර තුනක පමණ කාලයක් තුළ ඔප්පු/දීමනා පත්‍ර ලබා ගැනීමේ හැකියාව පවතී.⁴ එම කාලය තුළ සේවාලාභීන් තම ඉල්ලීම සම්බන්ධයෙන් වන ප්‍රගතිය පිළිබඳ විමසිලිමත් වන අතර ඒ පිළිබඳ ව සොයා බැලීම සඳහා අදාළ ආයතන වෙත යොමුවීම නිසා නිලධාරීන් වෙත යොමුවන වාර සංඛ්‍යාව ඉහළ අගයක් ගනී. විශේෂයෙන් ම මෙහි දී ග්‍රාම නිලධාරී වෙත යොමු වීමේ ප්‍රවණතාවක් දැකිය හැක.

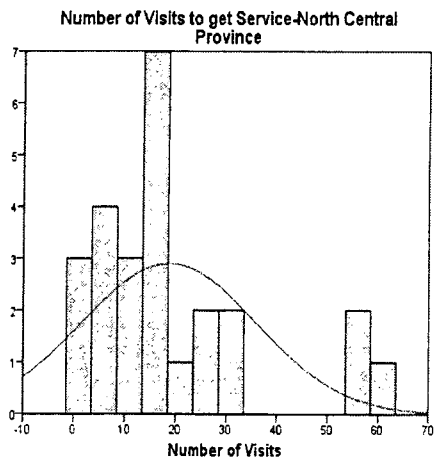
⁴ තවලම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ඉඩම් නිලධාරීන් එස්.එ.එස්. අළුත්වල මිය සමඟ 2011.02.23 වැනි දින සිදු කරන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් ලබාගත් තොරතුරු.

ප්‍රස්තාර අංක 01: දකුණු පළාතේ
ප්‍රතිචාරීන් නිලධාරීන් හමු වූ
වාර ගණනේ ව්‍යාප්තිය

ප්‍රස්තාර අංක 02: උතුරු මැද පළාතේ
ප්‍රතිචාරීන් නිලධාරීන් හමු වූ
වාර ගණනේ ව්‍යාප්තිය

හමු වූ වාර ගණන

හමු වූ වාර ගණන

සේවාවලාභීන් විසින් හමු වී ඇති නිලධාරීන් අනුව සලකා බැලීමේ දී වැඩි වාර සංඛ්‍යාවක් යොමු වී ඇත්තේ මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් (ග්‍රාම නිලධාරී සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම්) මුණගැසීම සඳහා බව වගු අංක 04 අනුව පැහැදිලි කෙරේ. පළාත් සභා නිලධාරීන් වන පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් හමු වී ඇති වාර ගණන (0.6%) නො සලකා හැරිය හැකි තරම් වන අතර ඉඩම් නිලධාරී හමු වී ඇති වාරයන් හි ප්‍රතිශතය 18% කි.

වගු අංක 04: නිලධාරීන් මුණ ගැසී ඇති වාර සංඛ්‍යාව

හේතුව	උතුරු මැද පළාත (සංඛ්‍යාව-25)		දකුණු පළාත (සංඛ්‍යාව-23)		සමස්තය (සංඛ්‍යාව-44)	
	#	%	#	%	#	%
ග්‍රාම නිලධාරී	233	55.5	1,482	72.9	1,715	69.9
ප්‍රාදේශීය ලේකම්	68	16.2	96	4.7	164	6.7
ඉඩම් නිලධාරී	115	27.4	338	16.6	453	18.5
පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්	04	0.9	10	0.5	14	0.6
ජංගම සේවා (සියලු ආයතන එකතුව පවත්වන)	0.0	0.0	106	5.2	106	4.3
එකතුව	420	100.0	2,032	100.0	2,452	100.0

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

ඉහත වගුව අනුව පැහැදිලි වන්නේ ඉඩම් විමධ්‍යගත විෂයයක් වූව ද සේවාලාභීන්ට බොහෝදුරට සම්බන්ධතා පැවැත්වීමට සිදු වන්නේ මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් සමඟ බව යි. එයට හේතු වී ඇත්තේ ඉඩම් විෂයයේ හි බලතල බොහෝ දුරට මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් වෙත කේන්ද්‍රගත වී පැවතීම යි.

සමස්ත නියැදිය නිලධාරීන් වෙත යොමු වූ වාර සංඛ්‍යාවෙන් 70% ක් යොමු වී ඇත්තේ ග්‍රාම නිලධාරී වෙත වන අතර ඒ සඳහා හේතු 4 ක් ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇත. එනම්,

- 01. නිලධාරීන්ගේ නිෂේධනාත්මක නිලබලතාත්මක සංස්කෘතිය (අලලස් ඉල්ලීම, අකාර්යක්ෂමතාව, අයුරුමත්/ලිපි අස්ථානගත වීම නිසා නැවත නැවත ඒවා ඉදිරිපත් කිරීමට සිදුවීම, නිලධාරියා කාර්යාලයේ නො සිටීම හෝ සේවයට වාරතා නො කිරීම⁵, ප්‍රගතිය පරීක්ෂා කරබැලීම සහ සේවාලාභීන්ගේ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් ඇහුම්කන්දීමට උනන්දු නො වීම)
- 02. ආයතනික/ක්‍රියාවලියේ දුර්වලතා (අදාළ නිලධාරියා නොමැති වීම වෙනත් නිලධාරියෙකු ඒ සඳහා යෙදවීම සඳහා කටයුතු නො කිරීම, ක්‍රියාවලියේ සංකීර්ණතා, අදාළ තොරතුරු පහසුවෙන් ලබා ගැනීමට ඇති දුෂ්කරතා, ඉඩම් තීතිය සහ එහි භාවිතාව පිළිබඳ නිලධාරීන්ගේ අඩු දැනුම)
- 03. සේවාලාභීන්ගේ අඩුපාඩු (අසම්පූර්ණ අයුරුමත් ඉදිරිපත් කිරීම)
- 04. ක්‍රියාවලියේ පියවරයන් තුළ විවිධ අවස්ථාවල නිලධාරීන් මුණ ගැසීමට සිදුවීම.

ග්‍රාම නිලධාරීවරයාට පසුව සේවාලාභීන් වැඩි වාර ගණනක් යොමු වී ඇත්තේ ඉඩම් නිලධාරී වෙත ය (වගු අංක 04). එයට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ නිලධාරියා සේවයට වාරතා නො කිරීම හෝ කාර්යාල පරිශ්‍රය තුළ නො මැති වීම වශයෙන් උතුරු මැද පළාතේ සේවාලාභීන්ගේ 28% ක් ද, දකුණු පළාතේ 72% ක් ද සඳහන් කර ඇත. තම ලිපි ගොනු අස්ථානගත වීම නිසා පළාත් දෙකෙ හි ම 8% බැගින් වාර ගණනාවක් ඉඩම් නිලධාරී මුණ ගැසී ඇත. එමෙන් ම නිලධාරීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව, ප්‍රගතිය පරීක්ෂා කිරීම, පරීක්ෂණ සඳහා පෙනී සිටීමට සිදුවීම ආදී හේතු නිසා ප්‍රතිචාරීන් එක් වාරයකට වඩා ඉඩම් නිලධාරී මුණ ගැසී ඇත.

සමස්ත නියැදියෙන් 7% කට ආසන්න පිරිසක් තම ගැටලුව සම්බන්ධයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම් මුණ ගැසී ඇති අතර ප්‍රතිචාරියෙකු විසින් ප්‍රාදේශීය ලේකම් මුණ ගැසී ඇති වැඩි ම වාර ගණන 20 කි. ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 46% ක් සඳහන් කර ඇත්තේ තම ගැටලුව නො විසඳීම නිසා වරින්වර ප්‍රාදේශීය ලේකම් මුණ ගැසීමට සිදු වූ බව යි. ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව (නැවත වතාවක් අයුරුමත්/ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කිරීම, ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ පසු විපරමක් නො වීම ආදිය ඇතුළත්ව) නිසා 16% ද, ක්‍රියාවලියේ

⁵ සාමාන්‍යයෙන් ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් තම රාජකාරී කිවැඩි දින හැර ඉතිරි දිනවල සේවයට වාරතා කළ යුතු නමුත් වර්තමාන ප්‍රවණතාව වී ඇත්තේ බොහෝ නිලධාරීන් මහජන දිනය වන සඳුදා සහ බ්‍රහස්පතින්දා පමණක් සේවයට වාරතා කිරීම ය. පුරවැසියන් ද මෙම තත්වයට අනුගත වී ඇති අතර දුෂ්කර ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල මෙම තත්වය වඩාත් අසතුටුදායක වේ.

පවතින සංකීර්ණ ස්වභාවය නිසා 4% ද නැවත නැවත ප්‍රාදේශීය ලේකම් මුණ ගැසීම සිදු වූ බව අනාවරණය කර ඇත.

සමස්ත නියැදියෙන් 14% ක් තම ගැටලු සම්බන්ධයෙන් පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් මුණ ගැසී ඇති අතර, ඔවුන්ගෙන් 8% ක් එක් වරක් පමණක් ද, 2% ක් පස් වතාවක් ද, 4% ක් දෙවතාවක් ද පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් මුණ ගැසී ඇත.

4.4 සේවාලාභීන්ගේ පිරිවැය

බොහෝ සේවාලාභීන් කාලය සහ මුදල් යන දෙ අංශයේ ම පිරිවැයක් සේවා ලබා ගැනීම වෙනුවෙන් වැය කර ඇත. ගැටලුවේ ස්වභාවය, අදාළ ආයතන වෙත සේවාලාභියාට පවතින දුර, නිලධාරීන් සමග පවත්නා පෞද්ගලික සබඳතා සහ සේවා සැපයීමේ ක්‍රියාදාමය සම්බන්ධයෙන් පවතින දැනුම සහ අවබෝධය මත සේවාලාභීන්ගේ සමස්ත පිරිවැය වෙනස් වේ.

ප්‍රතිචාරීන් විසින් සේවා ලබා ගැනීම සඳහා වැය කර ඇති කාලය මිනිස් දින 0.2 සිට 54 දක්වා පරතරයක විසිරී පවතී (වගු අංක 05). ප්‍රතිචාරීන් සේවා ලබා ගැනීම සඳහා වැය කර ඇති සාමාන්‍ය කාලය උතුරු මැද පළාතේ දී මිනිස් දින 4.6 ක් වන අතර දකුණු පළාතේ දී එය 18.6 ක් වේ.

වගු අංක 05: සේවා ලබා ගැනීම සඳහා වැය කර ඇති කාලය

මිනිස් දින සංඛ්‍යාව	උතුරු මැද පළාත (සංඛ්‍යාව = 25)		දකුණු පළාත (සංඛ්‍යාව = 25)		සමස්තය (සංඛ්‍යාව = 50)	
	#	%	#	%	#	%
>1	3	12	3	12	6	12
1>5	13	52	5	20	18	36
5>10	6	24	1	4	7	14
10>15	3	12	4	16	7	14
15>20	0	0	2	8	2	4
20>25	0	0	4	16	4	8
25>30	0	0	1	4	1	2
30>35	0	0	0	0	0	0
35>40	0	0	1	4	1	2
40>45	0	0	1	4	1	2
45>50	0	0	2	8	2	4
50>55	0	0	1	4	1	2
එකතුව	25	100	25	100	50	100

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

සේවාලාභීන් තම ගැටලුව විසඳා ගැනීම සඳහා වැය කළ මුළු කාලයෙන් එක් එක් නිලධාරියා වෙනුවෙන් වැය කරන ලද කාලය පහත සඳහන් පරිදි වේ.

ග්‍රාම නිලධාරී	-	36%
ඉඩම් නිලධාරී	-	35%
ප්‍රාදේශීය ලේකම්	-	9%
ජංගම සේවා	-	17%
පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්	-	3%

(ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, 2011).

මෙම දත්තවලින් ද සනාථ කරනු ලබන්නේ සේවාලාභීන් තම ගැටලු විසඳා ගැනීම කෙරෙහි මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් හමුවේ වැඩි කාලයක් වැය කර ඇති බව යි.

කාලයට අමතර ව සේවා ගාස්තු, ප්‍රවාහන ගාස්තු මෙන් ම අල්ලස් ආදී විවිධාකාරව සේවාලාභීන් මුදල් වැය කර ඇත. මුද්දර ගාස්තු, සහතික සඳහා වන ගාස්තු, බදු සහ මැනුම් ගාස්තු වශයෙන් ප්‍රතිචාරිත්වයෙන් 44% ක් සේවා ගාස්තු ගෙවා ඇත. ප්‍රතිචාරිත්ව විසින් වැය කර ඇති සේවා ගාස්තු රු. 15.00 සිට රු. 8,000.00 දක්වා වූ පරාසයක පැවතීණි.

සේවා ගාස්තුවලට අමතර ව ප්‍රතිචාරිත්වයෙන් 86% ක් ප්‍රවාහන සහ නීතිඥ ගාස්තු මෙන් ම අල්ලස් සඳහා ද මුදල් වැය කර තිබුණි. ප්‍රතිචාරිත්ව විසින් සේවා ගාස්තුවලට අතිරේක ව දැරූ වියදම රු. 25-14,000 අතර පරාසයක විය. කෙසේ වුව ද පළාත් අනුව විමසීමේ දී උතුරු මැද පළාතේ දී එය රු. 50-2,000 අගයක ද දකුණු පළාතේ දී එය රු. 25-14,000 අතර අගයක් ද විය. උතුරු මැද පළාතේ දී මෙය අඩු අගයක් ගැනීම කෙරෙහි බලපා තිබූ ප්‍රධාන ම සාධකය වූයේ එහි ප්‍රවාහන මාධ්‍යය වශයෙන් බොහෝ ප්‍රතිචාරිත්ව විසින් පාපැදි යොදා ගැනීම යි. අනෙක් අතට දකුණු පළාතේ දී අමතර වියදම් ඉහළ අගයක් ගැනීමට හේතුව වන්නේ අධ්‍යයනය සිදු කළ නවලම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය කඳු සහිත දුෂ්කර ප්‍රදේශයක පිහිටා තිබීමත්, පොදු ප්‍රවාහන සේවාවන්ගේ හිඟය නිසා ක්‍රියේද රථ හෝ වෙනත් පෞද්ගලික ප්‍රවාහන මාධ්‍යයක් යොදා ගැනීමට සිදුවීම නිසා ප්‍රවාහන වියදම් ඉහළ මට්ටමක පැවතීමත් ය. වගු සටහන් අංක 06 අනුව ප්‍රතිචාරිත්ව ගෙන් 50% ක් රු. 1>1,000 දැනුර අමතර වියදමක් දරා ඇති බව පැහැදිලි කෙරේ.

වගු අංක 06: දැරූ මුළු අතිරේක වියදම අනුව ප්‍රතිචාරිත් සංඛ්‍යාව සහ ප්‍රතිශතය

මුදල (රුපියල්)	උතුරු මැද පළාත (සංඛ්‍යාව = 25)		දකුණු පළාත (සංඛ්‍යාව = 25)		සමස්තය (සංඛ්‍යාව = 50)	
	#	%	#	%	#	%
0	4	16	3	12	7	14
1>1,000	18	72	7	28	25	50
1,001>2,000	3	12	0	0	3	6
2,001>3,000	0	0	7	28	7	14
3,001>4,000	0	0	2	12	3	6
4,001>5,000	0	0	1	4	1	2
5,001>6,000	0	0	0	0	0	0
6,001>7,000	0	0	0	0	0	0
7,001>8,000	0	0	1	4	1	2
8,001>9,000	0	0	0	0	0	0
9,001>10,000	0	0	1	4	1	2
10,001>11,000	0	0	0	0	0	0
11,001>12,000	0	0	1	4	1	2
12,001>13,000	0	0	0	0	0	0
13,001>14,000	0	0	1	4	1	2
එකතුව	25	100	25	100	50	100

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 22% ක් ප්‍රවාහනය සඳහා කිසිදු වියදමක් දරා නො තිබූ අතර එයට උතුරු මැද පළාතේ ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 16% ද දකුණු පළාතේ 28% ද ඇතුළත් වීණි. ප්‍රතිචාරිත්ගේ ප්‍රවාහන වියදම රු. 50.00 සිට 9,000.00 දක්වා පරාසයක පැවතිණි. උතුරු මැද පළාතේ ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 72% ක් රු. 50-1,000 අතර ද 12% ක් රු. 1,001-2,000 අතර ද මුදලක් ප්‍රවාහන වියදම් වශයෙන් දරා තිබුණි. දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 20% ක් රු. 100-1,000 හා රු. 3,001-4,000 බැගින් වියදමක් ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා වැය කර තිබිණි. එමෙන් ම 8% ක් රු. 1,001-2,000 අතර ද 12% ක් 2,001-3,000 අතර ද වියදමක් දරා තිබූ අතර ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 4% ක් බැගින් 6001-7,000, 7,001-8,000 හා 8,001-9,000 අතර වූ වියදමක් දරා තිබිණි.

උතුරු මැද පළාතේ ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 92% ක් ද දකුණු පළාතේ ප්‍රතිචාරිත්ගෙන් 56% ක් ද සේවා ලබා ගැනීම සඳහා තමන් නිලධාරීන්ට හෝ අතරමැදියන්ට අල්ලස් නො දුන් බව සඳහන් කර තිබිණි. සේවා ලබා ගැනීම සඳහා අල්ලස් ලබා දුන් බව ප්‍රකාශ කළ උතුරු මැද පළාතේ ප්‍රතිචාරිත් විසින් ඒ වෙනුවෙන් රු. 100-1,000 අතර මුදලක් වැය කළ බව

අනාවරණය කෙරිණි. දකුණු පළාතේ ප්‍රතිධාරිතයෙන් 20% ක් රු. 100-1,000 අතර මුදලක් ද, 8% රු. 1,001-2,000 අතර මුදලක් ද, අල්ලස් සඳහා වැය කර තිබිණි. එමෙන් ම 8% රු. 2,001-3,000 ද, 4% ක් රු. 4,001-5,000 හා තවත් 4 1/2 5,001-6,000 අතර ද වැය කර තිබුණි. මෙම අල්ලස් ලබාදීම විවිධාකාරයෙන් සිදු වී තිබිණි. එනම්, විමර්ශන සඳහා පැමිණෙන නිලධාරීන්ට ආසාරපාතවලින් සංග්‍රහ කිරීම, නිලධාරීන්ගේ කුඹුරු හා නේ වතු වල වැඩ කිරීම හා දකුණු පළාතේ දී නිලධාරීන්ට නේ පැය ලබාදීම ආදිය ද ඇතුළත් වී තිබිණි.

ඉහත කී කරුණු සලකා බැලීමේ දී සනාථ වන්නේ සේවා ගාස්තුවලට අමතර වශයෙන් සේවාලාභීන් විසින් සැලකිය යුතු මට්ටමේ අමතර වියදමක් සේවා ලබාගැනීම සඳහා වැය කරන බව යි. වගු සටහන් අංක 07 න් සේවාලාභීන් තම සේවය වෙනුවෙන් දරන පිරිවැයෙහි සාමාන්‍යය දැක්වේ.

වගු අංක 07: සේවාලාභීන්ගේ සාමාන්‍ය පිරිවැය

වියදම් වූ කරුණ	මුදල (රුපියල්)		
	උතුරු මැද පළාත	දකුණු පළාත	සමස්තය
කාලය (මිනිස් දින)	4.6	18.6	11.6
කාලය සඳහා වන වෙළෙඳපොළ වටිනාකම (මිනිස් දින = රු. 800/-)	3721.60	14883.20	9302.40
ප්‍රවාහන වියදම්	438.60	2418.00	1428.00
අල්ලස්	30.00	894.00	462.00
සේවා ගාස්තු	967.00	846.10	906.54
අනෙකුත් වියදම්	0.00	81.00	40.50
සේවා ගාස්තු ඇතුළත් ව මුළු වියදම	5157.20	19122.20	11739.74
සේවා ගාස්තු රහිත ව මුළු වියදම	4190.20	18276.10	10833.20

මූලාශ්‍රය: ක්ෂේත්‍ර සමීක්ෂණය, (2011).

පළාත් දෙකෙහි නිලධාරීන් සමග සිදු කරන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවල දී අනාවරණය වූයේ ඉඩම් බලපත්‍රයක් නිකුත් කිරීම සඳහා රු. 4,000-8,000 අතර මුදලක් ද ඔප්පුවක්/දීමනා පත්‍රයක් නිකුත් කිරීම සඳහා (අක්කරයක් සඳහා මැනුම් ගාස්තු වන රු. 10,000.00 මුදල ඇතුළත් ව) රු. 16,000-20,000 අතර මුදලක් ද රජය විසින් දරන බව යි. රජය විසින් කරන මුදලට සාපේක්ෂ ව සේවාලාභීන් විසින් ද ඉහල මුදලක් සේවා ලබා ගැනීම වෙනුවෙන් විවිධාකාරයෙන් වැය කරන බව ඉහත තොරතුරු මගින් සනාථ කරනු ලබයි.

5. සේවා සම්බන්ධයෙන් සේවාවලාභීන්ගේ ආකල්ප

ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 84% ක් සමස්තයක් වශයෙන් සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් බව ප්‍රකාශ කර ඇත. කෙසේ වුව ද එක් එක් නිලධාරියා අනුව මෙන් ම පළාත අනුව ද සේවා තෘප්තිමත්භාවයෙ හි වෙනසක් දැකිය හැකි වේ.

ග්‍රාම නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් සමස්ත ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 6% ක් දැඩිව තෘප්තිමත්⁶ බව ද 42% ක් තෘප්තිමත් බව ද සඳහන් කරනු ලැබේ. සෙසු 52% තමන් ග්‍රාම නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් (30%) හෝ දැඩිව අතෘප්තිමත් (22%) බව සඳහන් කරනු ලැබේ.

ග්‍රාම නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් තෘප්තිමත් බව පැවසූ ප්‍රතිචාරීන් ඒ සඳහා හේතු 04 ක් සඳහන් කර තිබේ. එනම්.

- 01. සේවාවෙ හි කැපවීම (17%)
- 02. කාර්යක්ෂමතාව (46%)
- 03. මිත්‍රශීලී සේවාවක් සැපයීම (79.2%)
- 04. තොරතුරු සපයන්නෙකු වශයෙන් ක්‍රියා කිරීම (71%) වශයෙනි.

ග්‍රාම නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් බව පැවසූ ප්‍රතිචාරීන් ඒ සඳහා හේතු රාශියක් සඳහන් කරනු ලැබේ. අකාර්යක්ෂමතාව (88%) ඉඩම් නීතිය සම්බන්ධයෙන් වන අඩු දැනුම (23%) නිලධාරීන්ගේ පක්ෂපාතීත්වය, දේශපාලනිකරණය හා අල්ලස් මත පදනම් ව සේවා සැපයීම ඇතුළත් වූ දුෂිත ක්‍රියා (42%), හඹුවීමේ දුෂ්කරතා (19%), නිවැරදි සහ ප්‍රමාණවත් තොරතුරු නො සැපයීම (15%) වචනයට පමණක් සීමා වූ සේවා සැපයීම (15%) වැඩකටයුතු හිතාමතා ම ප්‍රමාද කිරීම (8%) සහ සේවාව මිත්‍රශීලී නො වීම (8%) ඒ සඳහා බලපා ඇති හේතු වේ.

ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙතින් සැපයෙන සේවාව පිළිබඳ 8% ක් තෘප්තිමත් බව පැවසූ අතර ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 56% ක් අතෘප්තිමත් බව පැවසූහ. එමෙන් ම 26% ක් ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ සේවාව සම්බන්ධයෙන් තමන් දැඩි සේ අතෘප්තිමත් බව පැවසූහ. සෙසු පිරිස (10%) තමන්ට ඒ සම්බන්ධයෙන් කිසිවක් කීව නො හැකි බව සඳහන් කළහ.

ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් තෘප්තිමත් බව සඳහන් කළ ප්‍රතිචාරීන් ඒ සඳහා හේතු වශයෙන් සඳහන් කළේ සේවාවෙ හි කැපවීම (50%) හා කාර්යක්ෂමතාව (75%) ය. ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ සේවාව පිළිබඳ තමන් අතෘප්තිමත් හෝ දැඩිව අතෘප්තිමත් බව පැවසූ පිරිස ඒ සඳහා හේතු වශයෙන් අකාර්යක්ෂමතාව

⁶ මෙම පිරිස තවලම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ කුඹුරුවොඩ ග්‍රාම නිලධාරී වසමට අයත් අතර නව පත්වීමක් ලැබූ ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ විසින් දිගු කාලයක් තිස්සේ නො විසිදී පැවතුණු ඉඩම් ගැටලු විසඳීම නිසා එසේ සඳහන් කරනු ලැබිණි.

(15.2%) දුෂිත ක්‍රියා (32.6%) බිම් මට්ටම සහ එහි ප්‍රශ්න පිළිබඳ අනවබෝධය (23.9%) ඉඩම් නීතිය සම්බන්ධ අඩු දැනුම (13%) නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් නිසි අගය කිරීමක් නො වීම (17.4%) සේවා සැපයීම හිතාමතාම ප්‍රමාද කිරීම (4.3%) ඉඩම් විෂයයෙහි අඩු අත්දැකීම් (4.3%), නිලධාරීන් හට නිරන්තරයෙන් ස්ථාන මාරුවීම් ලබාදීම (4.3%), සේවා සැපයීමට ප්‍රමාණවත් සම්පත් නො වීම (2.2%) නිලධාරීන්ට නිසි උපදෙස් ලබා නො දීම (21.7%) සහ ගැටලු විසඳීම සඳහා ක්‍රමවත් වැඩපිළිවෙලක් නො වීම (4.3%) සඳහන් කරනු ලැබේ.

ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් අනාවරණය වන අන්දමට සේවාලාභීන් බොහෝ දුරට සබඳතා පවත්වනු ලබන්නේ ප්‍රාදේශීය හෝ ග්‍රාමීය ව ස්ථානගත කර ඇති මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් සමඟිනි. මෙම නිලධාරීන් මධ්‍ය රජයට මිස පළාත් සභාවට වග නො කියන හෙයින් සේවාලාභීන් තමන් සේවා ලබා ගැනීමේ දී මුහුණ දෙන ගැටලු හෝ දුෂ්කරතා සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීමට සිදු වන්නේ මධ්‍යම රජයේ නිලධාරීන් වෙත ය. තමුන් මෙවැනි පැමිණිල්ලක් සම්බන්ධයෙන් සතුටුදායක පිළිතුරක් ලබාගැනීම බොහෝ දුරට අපහසු වන අතර ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් වීම කෙරෙහි එය ද බලපානු ලබන එක් සාධකයකි.

සමස්ත ප්‍රතිචාරයන්ගෙන් 8% ක් ඉඩම් නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් තෘප්තිමත් හෝ දැඩිව තෘප්තිමත් බව සඳහන් කළ අතර මිත්‍රශීලී සේවාව (25%) සහ කාර්යක්ෂමතා (100%) ඔවුන්ගේ තෘප්තිමත්භාවය කෙරෙහි බලපෑ සාධක වශයෙන් සඳහන් කරනු ලැබේ. ප්‍රතිචාරයන්ගෙන් 45% ක් ඉඩම් නිලධාරී සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් බව ද, 42% ක් දැඩිව අතෘප්තිමත් බව ද පැවසූහ. ඉඩම් නිලධාරී වෙතින් සැපයෙන සේවාව සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් වීම කෙරෙහි අකාර්යක්ෂමතාව (75.5%), දුෂිත ක්‍රියා (37.7%) ලිපි ලේඛන අතුරුදහන්වීම/ නිසි පරිදි ලේඛන තබන්නා නො කිරීම (20%) මිත්‍රශීලී සේවාවන් නො සැපයීම (15.5) හමුවීමට ඇති අපහසුතා (13.3%), ඉඩම් නීතිය සම්බන්ධයෙන් වන දැනුම ප්‍රමාණවත් නො වීම හා අඩු අත්දැකීම් (8.8%) නිරන්තරයෙන් නිලධාරීන් මාරු කිරීම (4.4%), නිසි/ප්‍රමාණවත් තොරතුරු නො සැපයීම (2.2%) බිම් මට්ටම පිළිබඳ අඩු අවබෝධය (6.7%) සහ නිලධාරීන්ගේ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවත් පසු විපරමක් නො වීම (4.4%) යන සාධක බලපා ඇත.

පළාත් සභාවට වගකියන, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල ස්ථානගත කර සිටින ඉඩම් නිලධාරීන්ගේ සෘජු අධීක්ෂණ නිලධාරියා වන්නේ පළාත් සභාවට වග නො කියන, මධ්‍ය රජයේ නිලධාරියෙකු වන ප්‍රාදේශීය ලේකම් ය. ඉඩම් නිලධාරී තම කාර්ය පැහැර හැරීමක් හෝ ඔහු/ඇය වෙතින් සිදුවන අකටයුත්තක්, අක්‍රමිකතාවක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පැමිණිලි කළ ද ඒ සම්බන්ධයෙන් නීත්‍යානුකූල පියවරක් ගැනීමේ හැකියාවක් ප්‍රාදේශීය ලේකම්ට නො වන්නේ ඉඩම් නිලධාරී සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කළ යුතු වන්නේ ඉඩම් කොමසාරිස් භරහා පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාව වන හෙයිනි. එමෙන් ම සේවාලාභීන් විසින් යම් අකටයුත්තක් සම්බන්ධයෙන් පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්ට පැමිණිලි කළ ද ප්‍රාදේශීය ලේකම් ඒ සම්බන්ධයෙන් නිසි ප්‍රතිචාරයක් නො

දක්වන තාක් ඒ සම්බන්ධයෙන් පියවර ගත නො හැක. සේවාලාභීන්ගේ අනාප්තියට එය ද එක් ප්‍රධාන හේතුවකි.

ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 2% ක් පමණක් පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් වෙතින් සැපයෙන සේවාව පිළිබඳ තෘප්තිමත් බව පැවසූ අතර දකුණු පළාතේ කිසිදු ප්‍රතිචාරියෙකු එයට ඇතුළත් නො වීණි. ප්‍රතිචාරීන්ගෙන් 38% ක් පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්ගේ සේවාව සම්බන්ධයෙන් දැඩිව අතෘප්තිමත්/අතෘප්තිමත් බව ප්‍රකාශ කළ අතර 60% ක් ප්‍රකාශ කරනු ලැබුවේ තමන්ට පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් සම්බන්ධයෙන් කිසිදු අත්දැකීමක් නො මැති නිසා ඒ සම්බන්ධයෙන් අදහස් ඉදිරිපත් කළ නො හැකි බව යි. අකාර්යක්ෂමතාව (89.5%) සේවාලාභීන්ගේ අතෘප්තිමත්භාවයට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුසාධකය වශයෙන් සඳහන් කරනු ලැබූ අතර දුෂිත ක්‍රියා (26.3%) කාර්යයන් ප්‍රමාද කිරීම (21%) හමු වීමේ දුෂ්කරතා (5.3%) හා සේවාව මිනුශීලී නො වීම (5.3%) සේවාලාභීන්ගේ අතෘප්තිය සඳහා බලපා ඇති අනෙකුත් හේතු සාධක වේ.

6 සාරාංශය සහ යෝජනා

6.1 සාරාංශය

ඉඩම් සම්බන්ධ නීති අණ පනත්වලින් ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත බොහෝ දුරට ග්‍රාමීය ජනතාව සමඟ සම්බන්ධ වන්නේ රජය මගින් සංවර්ධනය සඳහා ප්‍රදානය කරනු ලැබූ හෝ බලහත්කාරයෙන් අත්පත් කරගත් ඉඩම් නීත්‍යානුකූල කිරීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේ නීත්‍යානුකූල කරනු ලැබූ ඉඩම්වලට අදාළ නීතිමය කටයුතුවල දී එය සම්බන්ධ වන හෙයිනි. ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත යටතේ දිසාපති වෙත පැවරී තිබූ ගොවි පත්ති සඳහා ඉඩම් කට්ටි පවත්වා සුදුසු කට්ටිකරුවන් තෝරා ගැනීම සහ එයට අදාළ කටයුතු සුවිශාල ප්‍රමාණයක් මෙන් ම ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත යටතේ පැවරෙන අනෙකුත් බොහෝ කාර්යයන්හුත් 1992 ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලය පැවරීමේ පනත යටතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පවරා අදාළ සේවා සැපයීමේ වගකීම ප්‍රාදේශීය මට්ටම දක්වා විමධ්‍යගතකර ඇත.

එමෙන් ම පළාත් සභා පිහිටුවීමේ දී “ඉඩම්” පළාත් විෂයයක් වශයෙන් වෙන් කර යම් යම් සීමා කිරීම්වලට යටත්ව ඉඩම් විෂයයෙ හි අයිතිවාසිකම්, ඉඩම් බුක්තිය, පරිහරණය, විකිණීම හා අත්සතු කිරීම, ඉඩම්වල පදිංචි කරවීම හා වැඩිදියුණු කිරීම පළාත් විෂයයන් වශයෙන් දක්වා ඇත. ව්‍යවස්ථාවේ 33 (අ) වගන්තිය යටතේ රජයේ ඉඩම් අයිතිය බැහැර කිරීමේ අන්‍ය බලය තවදුරටත් ජනාධිපතිවරයා සතු වන අතර සංවෘත ලැයිස්තුවේ “විෂයයන් පිළිබඳ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති” පිළිබඳව වන වගන්තිය අනුව ද මධ්‍යම රජයට තවදුරටත් ඉඩම් පිළිබඳ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති, නීත්‍ය ගැනීමේ බලය හා හැකියාව රඳවාගෙන ඇත.

එකිනෙකින් අන්‍ය වූ ආයතන දෙකකට එක ම විෂයයක විවිධ කාර්යයන් එක ම අවස්ථාවක පවරා තිබීමත්, එම කාර්යයන් ඉටු කිරීමට පත් කළ පළාත් නිලධාරීන්

තමන් වග කියන පළාත් සභා අධීක්ෂණයෙන් බැහැරව මධ්‍යම රජයට වග කියන ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ අධීක්ෂණය යටතේ ස්ථානගත කර තිබීමත් සේවා සැපයීමේ සංකීර්ණ සහ දිගු ක්‍රියාදාමයන් තුළ සේවාවලාභීන්ට සේවා ලබා ගැනීමේ ප්‍රමාදය, යම් යම් අක්‍රමිකතාවන්ට මුහුණදීමට සිදුවීම සහ සේවා සැපයීමේ හි විනිවිදභාවයක් නොවීම ආදී විවිධ දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ දීමට සිදු වී ඇත.

මෙම පසුබිම තුළ සේවාවලාභීන්ට ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන තම ගැටලු නිරාකරණය කරගනිමින් අවසන් විසඳුමට පැමිණීමට දිගු කාලයක්, විශාල ශ්‍රමයක් සහ සැලකිය යුතු මට්ටමේ මුදලක් වැය කිරීමට සිදු වේ. මේ අනුව රජය විසින් ඉඩම් සම්බන්ධ රාජකාරී සඳහා දරන මුදලට සමාන හෝ එයට වැඩි මුදලක් තම ගැටලු විසඳා ගැනීම සඳහා සේවා ගාස්තු සහ ප්‍රවාහන වියදම්, අලුළු, මැනුම් ගාස්තු ආදී වශයෙන් වූ අමතර වියදම් වශයෙන් දැරීමට සේවාවලාභීන්ට සිදු වේ. මෙකී පසුබිම තුළ සේවාවලාභීන්ගෙන් අතිබහුතරය සමස්තයක් වශයෙන් පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් කාර්යාලය මෙන් ම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ඉඩම් අංශයෙන් සැපයෙන සේවාවන් පිළිබඳ අතෘප්තිමත් ස්වභාවයක පසු වෙති.

6.2 යෝජනා

01. පළාත් සභා ක්‍රමය ඔස්සේ බලතල විමධ්‍යගත කිරීමේ දී ප්‍රාදේශීය පාලනය පිළිබඳ විෂයය අයත් වන්නේ ආණ්ඩුවේ කුමන ස්ථරයකට ද යන්න සඳහන් කර නොමැති හෙයින් චරිතමානයේ එය මධ්‍යම රජය යටතේ ක්‍රියාත්මක වේ. මේ අනුව ප්‍රාදේශීය පරිපාලන කටයුතුවල නියුක්ත, ඉඩම් රාජකාරී සම්බන්ධ බොහෝ බලතල සහිත ප්‍රාදේශීය ලේකම් තනතුර මධ්‍යම රජය යටතේ පවතින අතර ඉඩම් වැනි සංකීර්ණ සහ සංවේදී විෂයයක් කෙරෙහි එය යම්තාක් දුරට නිෂේධනාත්මක ව බලපානු ලබයි. ප්‍රාදේශීය පරිපාලනය පළාත් සභා විෂයයක් වන්නේ නම් ඉඩම් සම්බන්ධ ගැටලු විසඳීමේ ප්‍රමාදය යම්තාක් දුරකට අවම කරගත හැකිවන හෙයින් ප්‍රාදේශීය ලේකම් තනතුර පළාත් සභාවලට වගකියන තත්ත්වයට පත් කළ යුතු ව ඇත.

02. ගැටලු විසඳීමේ ක්‍රියාවලිය, සම්පූර්ණ කළ යුතු අවශ්‍යතා සහ සේවාවන් සපයන නියමිත ආයතන පිළිබඳ සේවාවලාභීන්ගේ අඩු දැනුවත්භාවය ගැටලු විසඳීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි බලපාන සාධකයකි. රජය විසින් මේ වන විට ද පුරවැසි ප්‍රඥප්තිය මගින් සේවාවලාභීන් දැනුවත් කිරීමක් කරන නමුත් එය ඇතැම් ප්‍රදේශවල සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක නොවේ. එම නිසා ඉඩම් සම්බන්ධ සේවාවන් සපයන ආයතන සහ අදාළ සේවාවන් ලබා ගැනීම සඳහා සැපිරිය යුතු අවශ්‍යතා, ඉදිරිපත් කළ යුතු ලිපිලේඛන සහ සේවා සැපයීමට ගතවන කාලය ඇතුළත් පොත් පිංවත් සෑම ගෘහ ඒකකයකට ම ලබාදීම තුළින් සේවාවලාභීන් ඒ සම්බන්ධයෙන් දැනුවත් කළ හැක.

03. ඉඩම් තීතිය සම්බන්ධයෙන් අදාළ නිලධාරීන්ගේ අඩු දැනුවත්භාවය සහ අත්දැකීම්වලින් පරිණත නො වීම ද ගැටලු විසදීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි බලපානු ලබයි. ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ දී රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වගකීම් උසුලන ප්‍රධාන නිලධාරියා/නිලධාරීන් වන ප්‍රාදේශීය ලේකම් පත්කිරීමේ දී මේ පිලිබඳ සැලකිල්ල යොමු කර ඉඩම් ගැටලු වැඩි වශයෙන් පවතින ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස සඳහා හෝ අත්දැකීම්වලින් පරිපූර්ණ නිලධාරීන් පත් කිරීම තුළින් ගැටලු විසදීමේ ප්‍රමාදය අවම කරගැනීමට හැකි වේ.
04. සේවා සැපයීම ප්‍රමාදවීම කෙරෙහි නිවැරදි සහ ක්‍රමවත් දත්ත පද්ධතියක් නො වීම දැඩි වශයෙන් බලපා ඇත. රජයේ ඉඩම් සහ සේවා සැපයීම සම්බන්ධයෙන් වන ඉල්ලීම්වලට අදාළ දත්ත පද්ධතියක් පරිගණකගත කොට පවත්වා ගෙන යාමත් අවශ්‍ය තොරතුරු සතියතා හෝ යාවත්කාලීන කිරීමත් අවශ්‍යතාවක් වේ.
05. දැනට ඉන්දියාව වැනි රටවල් කිහිපයක ක්‍රියාත්මක වන නිලධාරීන් විසින් සේවාරාහිතව ප්‍රමාද ගාස්තු ගෙවීමේ ක්‍රමයක් ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් තෝරාගත් සේවාවන් කිහිපයක් සඳහා හෝ අත්හදා බැලීමේ පදනම මත ක්‍රියාත්මක කිරීම උදාහරණ වශයෙන් ජයගුම් ඔප්පුවක් යටතේ වන පෞද්ගලික මැනුමක් සඳහා ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයාගේ අවසරය ලබාදීම සඳහා දැනට සඳහන් කර ඇති කාලයට වඩා කාලයක් ගතවන්නේ නම් එයට අදාළ නිලධාරියා විසින් සේවාරාහිතව වෙන ප්‍රමාදවන කාලය අනුව ගෙවීමක් සිදු කිරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් සැකසීම.
06. නිලධාරීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව සහ නිලබලතාත්මක සංස්කෘතියේ නිෂේධනාත්මක සාධක සේවා සැපයීම ප්‍රමාදයට බලපාන ප්‍රධාන කරුණක් වන හෙයින් අදාළ නිලධාරීන් සඳහා යහපාලනයට සම්බන්ධ පුහුණු වැඩමුළු, දැනුවත් කිරීම් සිදු කිරීම මෙන් ම නිලධාරීන් වෙතින් අකටයුත්තක් සිදුවන විට ඒ සම්බන්ධයෙන් මැදිහත් විය හැකි ආයතන පිලිබඳ ව ජනතාව දැනුවත් කිරීම කළ යුතු ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

1. අමරවර්ධන, එස්.ඒ.ඒ. (2011), “පෞද්ගලික සම්මුඛ සාකච්ඡා” (23.0.2011).
2. කළමනාකරණ චක්‍රලේඛ අංක 21/92, පරිපාලන, පළාත් සහ සහ ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය.
3. දමයන්ති, එම්.කේ.එන්. සහ දුර්ජ්‍ය, එම්.ඩී.එස්. (සංස්.) (2007), පළාත් සහ ක්‍රමය තුළ ඉඩම් විෂයයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විඳවන වැඩමුළුවේ වාර්තාව - 2007 පෙබරවාරි 19 (සිංහල වාර ප්‍රකාශන අංක 21) , හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය, කොළඹ 7, පිටුව 93.
4. රුවන්පතිරණ, පී.ඩී. (2007), “රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති බලතලවල ප්‍රායෝගිකත්වය: දකුණු පළාත ඇසුරින්”, පළාත් සහ ක්‍රමය තුළ ඉඩම් විෂයයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විඳවන වැඩමුළුවේ වාර්තාව - 2007 පෙබරවාරි 19 (සිංහල වාර ප්‍රකාශන අංක 21), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය, කොළඹ 7, පිටු 81-91.
5. සෝමන, කේ. (2010), රජයේ ඉඩම් පිළිබඳ නීතිය, විරායි ප්‍රකාශකයෝ, අනුරාධපුර.
6. හීන්බන්ඩා, ඩී.එම්. (2007), “රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධව ප්‍රාදේශීය ලේකම් සතු බලතල සහ ඒවායේ ප්‍රායෝගිකත්වය” පළාත් සහ ක්‍රමය තුළ ඉඩම් විෂයයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විඳවන වැඩමුළුවේ වාර්තාව - 2007 පෙබරවාරි 19 (සිංහල වාර ප්‍රකාශන අංක 21), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය, කොළඹ 7, පිටුව 75.
7. Aminuzzaman, S.M. (1999), “Decentralization in Bangladesh: What went Wrong?”, Research Note, Dhaka: Centre for Administrative Studies, University of Dhaka.
8. Cohen, J.M. and Peterson, S.B. (N.D.), Administrative Decentralization, Available : Compendium on Theories and Approches of Public Administration, MPPG Programme, North South University, Dhaka, Bangladesh.
9. Damayanthi, M.K.N. and Nanayakkara, V.K. (2008), *Impact of the Provincial Council System on the Smallholder Agriculture in Sri Lanka*, HARTI, Colombo 7.
10. Damayanthi, M.K.N. (2011), *Devolution versus Deconcentration: A Study on Land Service Delivery in Sri Lanka*, Unpublised Thesis submitted to MPPG Programme, North South University, Dhaka, Bangladesh.

11. Devas, N. (2005), "The Challenges of Decentralization", Paper presented on Global Forum in Fighting Corruption, Brasilia, June 2005.
12. Ekpo, A.H. (2008), "Decentralization and Service Delivery: A Frame Work", Prepared for the African Economic Research Centre (AERC), Nairobi, Kenya, October 2007(Online), Available: <http://www.aercafrica.org> [29 August 2010].
13. Navarathna Bandara, A.M. (2010), "Provincial Public Administration and the Public Service" in Twenty Two Years of Devolution: An Evaluation of the Working of Provincial Councils in Sri Lanka, Rajagiriya: Institute for Constitutional Studies, PP. 163-192.
14. Rondinelli, D.A. (1980), "Government Decentralization in Comparative Perspective: Theory and Practice in Developing Countries", *International Review of Administrative Science*, Vol.47, 1980, Sage Publication, PP.133-145.
15. Rondinelli, D.A. (N.D.), "What is Decentralization?" in Litvack, J. and Seddon, J. (ed) Decentralization Briefing Notes, Washington D.C.: The World Bank.
16. Scott, I. (1996), "Changing Concept of Decentralization: Old Public Administration and New Public Management in the Asian Context", *Asian Journal of Public Administration*, Vol.18, No.1 (June 1996), PP.3-21.
17. Utomo, T.W.W. (2009), *Rethinking Decentralization & Deconcentration - Presentation Transcript* (Online), Available: <http://www.slideshare.net/triwidodowutomo/rethinking-decentralization-deconcentration> [26 August 2010].
18. Work, R. (2002), "Overview of the Decentralization World Wide: A Stepping Stone to improved Governance and Human Development", Paper presented at 2nd International Conference on Decentralisation, Federalism: The Future of Decentralizing State, 25-27 July 2002, Manila, Philippine(Online), Available: <http://bibloteca.unmsm.edu.pe/pdf> [28 August 2010].